

Asiantuntijuuden lahjoittamisen hyvät
käytännöt järjestöjen näkökulmasta,
”Jos ikään kuin luodaan roadmap
valmiiksi”

Hanna Kotonen

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Asiantuntijuuden lahjoittamisen hyvät käytännöt järjestöjen näkökulmasta ”Jos ikään
kuin luodaan roadmap valmiiksi”**

Hanna Kotonen
Liiketalouden tradenomi
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2021

Hanna Kotonen

Asiantuntijuuden lahjoittamisen hyvät käytännöt järjestöjen näkökulmasta ”Jos ikään kuin luodaan roadmap valmiiksi”

Vuosi

2021

Sivumäärä

49

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin järjestöjen ja erityisesti sosiaalialalla toimivien järjestöjen edustajien näkemyksiä vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoittamisesta järjestöille. Opinnäytetyö oli osa toimeksiantajan Goodwill ry:n projektia, jossa pyrittiin löytämään hyviä käytäntöjä vapaaehtoisuuden lahjoittamiselle. Aiheesta tehtiin samaan projektiin liittyen aiemmin tänä vuonna toinen opinnäytetyö, jossa kartoitettiin aihetta asiantuntijoiden näkökulmasta ja selvitettiin asiantuntijoiden näkemyksiä asiantuntijuuden lahjoittamiseen liittyen.

Teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin vapaaehtoistyötä sekä talkootyötä, niiden perinteitä sekä eroavaisuuksia. Työssä selvitettiin myös mitä ovat järjestöt ja yhdistykset. Lisäksi avattiin käsitteitä pro bono ja vapaaehtoistyö. Esille tuotiin aiempia aiheeseen liittyviä tutkimuksia.

Tutkimusmenetelmänä työssä käytettiin laadullista tutkimusta ja aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Haastateltavat järjestöjen edustajat löydettiin tuttavapiiristä, projektissa mukanaolevista järjestöistä sekä erään tunnetun sosiaalialalla toimivan järjestön eri paikallisyhdistyksistä. Tutkimukseen haastateltiin 11:sta järjestöjen edustajaa. Haastattelut analysoitiin sekä koottiin yhteenveto esille nousseista tuloksista. Lopuksi ehdotettiin jatkotutkimusaiheita.

Tutkimuksen perusteella järjestöissä todettiin olevan tarvetta monenlaiselle osaamiselle ja asiantuntijuudelle. Suurimpana haasteena pidettiin vapaaehtoisten löytämistä ja oikean kohtaamiskanavan puuttumista vapaaehtoisten ja järjestöjen väliltä. Tutkimuksen perusteella todettiin, että mikäli alusta vapaaehtoisuuden lahjoittamiselle saadaan toimimaan, voi se tarjota monenlaisia mahdollisuuksia niin järjestöille, kuin jatkotutkimuksillekin. Alustan käyttäjäkokeusten kartoitus todettiin yhdeksi jatkotutkimusmahdollisuudeksi.

Asiasanat: järjestöt, pro bono, vapaaehtoistyö

Hanna Kotonen

Good Practices of Donating Expertise from the Vantage Point of Organizations: “A Roadmap is Needed”

Year	2021	Pages	49
------	------	-------	----

The topic of the thesis is to examine working practices when donating of expertise to the commissioner Goodwill ry's donation-project. The objective is to make volunteering and pro bono work easier to find and use in organizations by mapping the opinions and experiences of organizations' representatives. This thesis is a part of the Goodwill society's project called Expertpilots. There are published earlier another thesis point of donors and their behaviors.

The theoretical framework focuses on volunteer and pro bono working and differences between them, previous research on them and organizations. The study has been conducted as a qualitative research using thematic interviews as the data collection method.

The interviewees were selected by using the author's contacts, by contacting representatives of Expertpilot's organizations and by contacting a national and wellknown organization from the field of social security. There were in total eleven interviews conducted and analysed in this research.

Based on this research there are various needs of expert and pro bono volunteering in organizations. The main issues are how to find and where to find a volunteer when needed. If the right meeting place exists in the future there will be multiple opportunities for organizations to be conducted research on. User experiences of meeting place users is one of the future research opportunities.

Keywords: society, pro bono, volunteer work

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön toimeksiantajan ja toimeksiantoon liittyvän projektin esittely	7
3	Asiantuntijuus, pro bono ja vapaaehtoistoiminta.....	9
3.1	Vapaaehtoistyö verottajan näkökulmasta	10
3.2	Työsopimusoikeudellinen näkökulma.....	11
4	Vapaaehtoistyön merkitys yhteiskunnassamme sekä aiemmat tutkimukset aiheesta	12
5	Tutkimusmenetelmän valinta ja tutkimusprosessin kuvaus	15
6	Tutkimus- ja haastattelukysymykset sekä haastateltavien valinta.....	18
7	Vastausten analysointi.....	20
7.1	Taustatiedot	20
7.2	Avuntarpeen kartoitus.....	20
7.3	Aiemmat kokemukset vapaaehtoisavusta	23
7.4	Vapaaehtoisten löytäminen.....	26
7.4.1	Käytetyt kanavat	26
7.4.2	Verkkoalustat	28
7.4.3	Ajatukset vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoittamisen verkkopalvelusta 28	
7.5	Vapaaehtoisuuden lahjoittamiseen liittyvä ohjeistus	30
7.5.1	Ohjeet ja apuvälineet.....	30
7.5.2	Mikä voisi helpottaa asiantuntijavapaaehtoisen käyttöä järjestöissä?	32
7.6	Vapaat ajatukset	34
8	Tulosten yhteenveto	36
9	Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	38
	Lähteet.....	41
	Kuviot	45
	Taulukot	45
	Liitteet	46

1 Johdanto

Vapaaehtoistyö ja sen erilaiset muodot ovat iso mutta melko tuntematon ja tutkimaton toimintakenttä yhteiskunnassamme. Yleisesti ja helposti mielletään, että tehdystä työstä tulee saada palkkaa. Vastaavasti saadusta palvelusta tai työpanoksesta täytyy yleisen ajattelutavan mukaan maksaa korvaus, joko rahallinen tai ainakin vastapalveluksellinen. Maassamme kansallisesti mutta myös maailmassa kansainvälisesti toimii paljon erialojen erisuuruisia järjestöjä, joissa on tarvetta erilaiselle työpanokselle sekä asiantuntijuudelle. Järjestöjen toimintabudjetti saattaa olla vaatimatonta, koostua vapaaehtoisten lahjoituksista, jäsenien jäsenmaksuista tai erilaisista avustuksista, joita esimerkiksi kunnat myöntävät. Toiminnan toteutumisessa, toteuttamisessa ja kehittämisessä tarvitaan monenlaista osaamista ja käytetään vapaaehtoisten toimijoiden työpanosta. On järjestöjä, jotka alayhdistyksineen toimivat täysin vapaaehtoisvoimin. Usein saatavilla oleva osaaminen on sidoksissa toiminnassa mukanaolevien henkilöiden osaamiseen. (SOSTE, 2021.)

Järjestöissä usein pohditaan, mihin ja minkälaisiin palveluihin käytettävissä oleva budjetti riittää. Toisaalla moni asiantuntija taas voisi olla halukas auttamaan oman opiskelunsa tai työnsä ohessa oman asiantuntijuutensa aihealueen asioissa. Järjestöissä saatetaan pohtia mistä löytyisi osaaja tarvittavaan tehtävään, toisaalla asiantuntija saattaa pohtia, mistä löytäisi kohteen, jonka hyväksi voisi omalla työpanoksellaan toimia tai mistä löytyisi työharjoittelupaikka, yhteistyökumppani tai työntekijöitä. (SOSTE,2021.)

Tähän asiantuntijoiden ja järjestöissä olevan asiantuntijuuden tarpeen kohtaamisen ongelmaan on lähtenyt etsimään ratkaisua Goodwill ry projektissaan, jonka osa myös tämä opinäytetyö on. Tässä opinäytetyössä tarkoituksena on löytää hyviä käytäntöjä asiantuntijuuden lahjoittamiseen järjestöjen näkökulmasta. Hyviä käytäntöjä asiantuntijuuden lahjoittamiseen asiantuntijoiden näkökulmassa on käsitelty Ilkka Jormanaisen Laureassa vuonna 2021 tekemässä opinäytetyössä ”Asiantuntijuuden lahjoittamisen hyvät käytännöt ja päätöksenteon ilmiöt: Case Goodwill ry” (Jormanainen,2021, 8-10). Jotta asiantuntijat ja järjestöt voisivat löytää toisensa ja löydettäisiin hyvät käytänteet asiantuntijuuden lahjoittamiselle, käynnistettiin Goodwill ry:n ja SOSTER:in kanssa yhteistyössä projekti asian edistämiseksi ja ajatuksena projektissa on kehittää pro bono-toimintaa ja luoda paikka, jossa asiantuntijat ja järjestöt voivat kohdata ja löytää toisensa. (SOSTE,2021).

Tässä työssä esittelen työn toimeksiantajan ja projektin, johon tämä opinäytetyö liittyy. Avaan vapaaehtoistyötä, pro bono -käsitettä, järjestö ja yhdistys käsitteitä. Kuvailen järjestötoiminnan laajuutta maassamme sekä vapaaehtoistyön ja talkootyön käsitteitä, asiantunti-

juutta ja asiantuntijoiden määrää. Tuon esiin aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia ja opinnäytetöitä ja niistä esiin nousseita havaintoja sekä vapaaehtoistyön merkitystä yhteiskunnassamme. Esittelen tutkimusmenetelmän ja kuvailen tiedonkeruuprosessin ja haastateltavien valinnan. Analysoin saamani vastaukset ja teen yhteenvedon ja päätelmät vastauksien perusteella näkökulmista, joita järjestöjen edustajat vastauksissaan toivat esiin. Lopuksi työssä esittellään haastatteluissa esiin tulleista näkökulmista vinkit hyväiksi käytänteiksi toimeksiantajan projektiin ja ehdotetaan mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 Opinnäytetyön toimeksiantajan ja toimeksiantoon liittyvän projektin esittely

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii johdannossa mainittu Goodwill ry. Goodwill ry on vuonna 2017 yliopisto-opiskelijoiden perustama rekisteröity-yhdistys, jonka toiminta-ajatuksena on uusien sosiaalisten innovaatioiden syntymisten tukeminen. Goodwill ry:ssä on toimijoina monipuolisesti eri alojen osajia niin järjestöpuolelta kuin yritysmaailmastaakin. (Goodwill ry, 2021.)

Goodwill ry:n verkkosivuilla kuvaillaan yhdistyksen toiminnan lähtökohtia ja käynnistämiä projekteja. Ensimmäinen projekti, joka myös johti yhdistyksen perustamiseen, oli vuonna 2016 alkanut Friendship-mobiilisovelluksen kehittäminen. Friendship-mobiilisovelluksen kautta ihmiset voivat alueellisesti etsiä samanhenkistä seuraa ja saada uusia ystäviä. (Goodwill ry, 2021.) Tavoitteena sovelluksella on yksinäisyyden vähentäminen ja samanhenkisten ihmisten yhdistäminen (Salovuori, 2020).

Toinen yhdistyksen ideoima hanke sai alkunsa vuonna 2018. Ajatuksena oli helpottaa rahan ja osaamisen lahjoittamista. Järjestöjen varainhankintaa ja osaamisen lahjoittamista helpottava Lahjoittamo-hanke starttasi vuonna 2019 ja verkkopalvelu Lahjoittamo valmistui keväällä 2021. (Goodwill ry, 2021.) Lahjoittamo on verkkopalvelu, jossa lahjoittajat ja lahjoituksia tarvitsevat järjestöt voivat kohdata. Palvelussa tarkoituksena on kerätä yhteen suomalaisia sosi- aali- ja terveysalan järjestöjä sekä henkilöitä tai yrityksiä, jotka haluavat lahjoittaa rahaa, valitsemansa järjestön hyväksi järjestön määrittelemään tarkoitukseen. Palvelussa keskiössä on lahjoittajan omat mielenkiinnon kohteet, sillä valittavana on lahjoituskohteita useilta sosi- aali- ja terveysalojen (myöhemmin sote-alojen) sektoreilta. Rahallisen lahjoituksen voi tehdä esimerkiksi lasten ja nuorten hyväksi, mielenterveystyön tukemiseksi tai monikulttuurisuuden edistämisen hyväksi. (Lahjoittamo, 2021.)

Lahjoittamo-hankkeeseen kuuluu myös ajatus osaamisen lahjoittamisen mahdollistamisesta ja tähän liittyen käynnistyi joulukuussa 2020 Xpertpilots-projekti, jossa ajatuksena on yhdistää vapaaehtoisten osaaminen ja vapaaehtoisavun tarpeet sote-järjestöissä. Projektissa etsitään hyviä käytänteitä vapaaehtoisuuden lahjoittamiselle sekä asiantuntijoiden että järjestöjen

näkökulmasta. Projektiin liittyen on Ilkka Jormanainen etsinyt Laureassa 2021 julkaistussa YAMK opinnäytetyössään hyviä käytänteitä ja ilmiöitä asiantuntijuuden lahjoittamiseen liittyen haastatteleamalla asiantuntijoita ja selvittäen heidän näkemyksiään vapaaehtoisuuden lahjoittamisesta. Opinnäytetyössä selvitettiin haastateltavien motivaatiotekijöitä, suostutellun työkalujen esiintyvyyttä lahjoittamistoiminnassa sekä asiantuntijuuden lahjoittamisen esteitä. Lopuksi kysyttiin, mitä mieltä haastateltava olisi, jos lahjoittamiseen otettaisiin mukaan raha tai muu nimelliskorvaus. (Jormanainen 2021, 86-87.) Nimelliskorvaus voi olla esimerkiksi kiitos, kukkia tai se voi olla jokin muu yllättävä korvaus kuten yhteisöllinen tapahtuma (Jormanainen 2021, 68).

Jormanaisen tekemää opinnäytetyötä aiheen osalta sivuten, tässä opinnäytetyössä näkökulmana on haastatella järjestöjen edustajia ja selvittää heidän kokemuksiaan ja näkemyksiään vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoittamisesta ja ajatuksiaan vapaaehtoisuuden lahjoittamisen verkkopalvelusta, lahjoittamiseen liittyvistä esteistä ja haastateltavien näkemyksiä lahjoittamista helpottavista tekijöistä. Lisäksi haastateltavat saavat kertoa haastattelun myötä esiin nousevista ajatuksistaan.

Opinnäytetyö on osa Xpertpilots-projektia, jossa konseptin tarkoituksena on luoda alusta, jossa vapaaehtoiset asiantuntijuuden lahjoittajat sekä vapaaehtoista asiantuntijuutta tarvitsevat järjestöt voivat kohdata. Tavoitteena on, että vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneet henkilöt voivat löytää itseään kiinnostavan, palkitsevan ja merkityksellisen vapaaehtoistyön kohteen ja vastaavasti vapaaehtoistyön kohteena olevat järjestöt voisivat saada perustehtäviensä palvelevaa tukea ja apua eri alojen osajilta kulloisenkin tarpeen mukaan. Järjestöt voisivat hyötyä saamastaan avusta sillä, pro bono eli maksutta toteutettavan vapaaehtoistyön avulla esimerkiksi järjestöjen tukipalveluihin käyttämät kulut voisivat pienentyä ja järjestöissä olemassa olevat resurssit voitaisiin kohdistaa varsinaisen toiminnan sisältöön. Konsepti voisi myös toimiessaan helpottaa järjestöjen välistä keskinäistä tukipalveluihin liittyvää vertaisauttamista. (SOSTE, 2021.) Vertaisauttamisessa eri järjestöt voivat olla avuksi toistensa toiminnalle samalla tavoin kuin esimerkiksi opiskelijat voivat olla vertaisapuna opintotehtävissä toisilleen.

Xpertpilots-palvelu on asiantuntijoiden pro bono -työn tarjoamiseen luotu kohtaamispaikka. Xpertpilots konseptissa halutaan tehdä vapaaehtoiseen toimintaan pohjautuvan lyhyen asiantuntijasparrauksen lahjoittaminen mahdollisimman helpoksi. Palvelusta löytyvät sekä vapaaehtoiset asiantuntijat että järjestöt, jotka tarvitsevat satunnaisesti sparrausapua. Xpertpilots-palvelu voi kasvattaa käyttäjänsä verkostoja ja pro bono -työstä voi kasvaa arvokas yhteistyösuhde. (Workpilots, 2021.) Xpertpilots-hanke esitettynä visuaalisesti seuraavassa kuvassa.

Kuvio 1: Xpertpilots kuvana (SOSTE 2021a)

Idea Xpertpilots-palvelusta sai alkunsa keväällä 2020. Poikkeuksellisen kriisin, jollaiseksi meillä on korona-ajanjakso voidaan luokitella, aikana ihmiset haluavat tarjota apua enemmän ja apua myös tarvitaan enemmän. Avunantajat ja tarvitsijat, eli vapaaehtoistyön tekijät ja tilaajat ovat usein kuitenkin hajallaan erilaisissa sosiaalisen median ryhmissä ja kun tarve auttamiselle tai avulle ilmenee, on oikeaa kohtauspaikkaa hankala löytää. Toisaalta myös kynnys siihen, että kovan luokan ammattilaiselta pyydetäisiin vapaaehtoisapua saattaa olla korkea. Xpertpilots-asiantuntijaverkosto rakennettiin helpottamaan avunannon ja avunsaannin kohtaamista. (Workpilots, 2021.)

3 Asiantuntijuus, pro bono ja vapaaehtoistoiminta

Suomisanakirjan mukaan asiantuntija määritellään henkilöksi, jolla on asiantuntemusta tai joka on erikoistuntija, ekspertti tai spesialisti, (Suomisanakirja 2021). Asiantuntijuudeksi voidaan yleisesti ajatella, henkilön hallussa oleva tiedollinen tai taidollinen pääomaa, kuten korkeakoulutus, opintojen myötä hankittu teoreettinen tietämys määrätystä alasta ja aiheesta sekä käytännön taidot, joita kenellä tahansa ei voi olla.

Pro bono tai pidemmin ilmaistuna pro bono publico on latinankielinen termi, joka suomeksi käännettynä tarkoittaa yhteiseen hyvään, yleisen hyvän vuoksi tai hyväntekeväisyydestä. Esimerkiksi Pohjois-Amerikassa pro bono ilmauksella viitataan oikeudelliseen apuun, jota annetaan ilmaiseksi varattomille asiakkaille. (Wikipedia, 2021) Termiä käytetään myös esimerkiksi Ilossa Britanniassa kuvaamaan työtä, jota asiantuntijat, kuten lakimiehet antavat maksutta

kolmannen sektorin toimijoille (Wikipedia,2021). Pro bono-käsitteen alla tehty työ tehdään näin ollen ilman rahallista korvausta, työn saaja ei maksa saamastaan palvelusta eikä palveluntuottaja ota maksua tekemästään työstä.

Maailmalla on tarjottu maksutta eli pro bono:na asiantuntija apua toimijoille, jotka saavat rahoituksensa julkisista varoista. Tällaisia toimijoita voivat olla esimerkiksi sairaalat, kirkot, yliopistot tai järjestöt. Palveluksia voidaan tarjota myös yksityishenkilöille. Pro bono työn juuret ovat Pohjois-Amerikassa, jossa esimerkiksi maanosan asianajajien liitto suosittelee, että liiton jokainen asianajaja tekisi vuosittain 50 tuntia vapaaehtoistyötä. (Tardi, 2020.)

Vapaaehtoistoiminta määritellään kaikille avoimena toimintana, jota tehdään palkatta omasta vapaasta tahdosta, toisten ihmisten tai yhteisöjen hyödyksi. Vapaaehtoistoiminta voidaan nähdä myös keinona vaikuttaa ja osallistua, sen voidaan ajatella lisäävän yhteenkuuluvuutta ja hyvinvointia sekä tukevan kansalaisvaikuttamisen mahdollisuuksia ja demokratiaa. Vapaaehtoistoiminta hyödyttää niin vapaaehtoista itseään kuin ympäröivää yhteiskuntaakin. Vapaaehtoistoimintaa tehdään tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin. Vapaaehtoistoiminnan avulla voidaan tehdä monia asioita, joita palkkatyöllä ei tehtäisi. Suomessa vapaaehtoistoimintaa myös edistetään valtion tasolla. Organisoidun vapaaehtoistoiminnan historia Suomessa on peräisin köyhäinavusta, jonka myötä se on kehittynyt vapaaehtoisen auttamisen myötä kansalaistoiminnaksi ja muotoutunut järjestökentäksi. Vapaaehtoistoiminnalla on näin ollen Suomessa pitkät perinteet. Vapaaehtoistoiminnalla on merkittävä taloudellinen, inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys Suomessa ja se on iso osa suomalaista järjestötoimintaa. (Kansalaisareena vapaaehtoistyötä varten, 2021.)

Pro bono ja vapaaehtoistoiminta, jota kutsutaan myös vapaaehtoistyöksi ja joissain yhteyksissä talkootyöksi poikkeavat toisistaan siten että pro bono-palveluksien ajatellaan olevan tietyn osaamisalan osaamista, jota ajatellaan tarjottavan tietyn alan osaajan toimesta tarjotun työn saajalle ilmaiseksi. Vapaaehtoistoiminnan ajatellaan olevan ilmaiseksi tai työn kohteen saajan eduksi tehtyä yleishyödyllistä työtä tai palveluksia, joita kuka tahansa voi tehdä ilman erityistä koulutusta tai osaamista. Vapaaehtoistoimintaa esiintyy yleisesti esimerkiksi sosiaali-, liikunta- ja kulttuurialoilla, uskonnollisissa yhteisöissä, lasten ja vanhusten parissa tehtävässä työssä, sekä eläimiin, ympäristöön ja globaaleihin kysymyksiin liittyvissä toiminnoissa (Kansalaisareena vapaaehtoistyötä varten, 2021).

3.1 Vapaaehtoistyö verottajan näkökulmasta

Vapaaehtoistoimintaan ajatellaan kuuluvaksi myös talkootyö. Verottaja määrittelee vero.fi sivustolla vapaaehtoistoiminnan ja talkootyön seuraavasti: ” Yleishyödylliset yhdistykset ja säätiöt toimivat usein suurelta osin vapaaehtois- ja talkootyöllä. Vapaaehtois- ja talkootyöllä

tarkoitetaan toisen hyväksi ilman korvausta tehtävää työtä.” Lisäksi samassa yhteydessä mainitaan talkootyön verotuksesta seuraavaa: ” Yleishyödyllisen yhteisön oman toiminnan hyväksi tehdystä työstä ei tarvitse yhteisön tai työn tekijän maksaa veroa, jos

- työhön ei liity ulkopuolisia toimeksiantajia
- työn tekijä ei saa työstään korvausta.”

Esimerkkeinä sivustolla mainitaan verovapaasta vapaaehtoistyöstä tilanne, jossa nuori saamatta palkkaa, pitää viikoittain lapsille yhdistyksen toimintaan kuuluvaa askartelu- tai partiorhymää. Esimerkkinä verovapaasta talkootyöstä mainitaan tilanne, jossa yleishyödyllisen yhdistyksen tai säätiön jäsenet saamatta korvausta tehdystä työstään, myyvät pääsylipuja yhdistyksen tai säätiön järjestämässä yleishyödyllisessä tapahtumassa.

Mikäli vapaaehtoistyö tehtäisiin ulkopuolisen teettäjän hyväksi ja vapaaehtoistyöstä maksettaisiin rahallinen korvaus, määrittelee verottaja työn seuraavan ohjeen mukaan:” Talkootyö ulkopuolisen hyväksi. Jos talkootyö tehdään ulkopuolisen työn teettäjän hyväksi ja työn teettäjä maksaa työstä korvausta, korvaus on joko yleishyödyllisen yhteisön tuloa tai työtä tekevän henkilön tuloa. Ulkopuolisen toimeksiantajan teettämästä talkootyöstä saatu korvaus voi olla yleishyödylliselle yhteisölle joko verovapaata tai veronalaista tuloa.

- **Verovapaata** tulo on esimerkiksi silloin, kun talkootyö on pienimuotoista ja kertaluonteista eikä se vaadi erityistä ammattitaitoa.
- **Veronalaista** tulo puolestaan on silloin, kun toiminta on jatkuvaa tai toistuvaa ja se kilpailee yritysten tarjoamien palvelujen tai tavaroiden kanssa.” (Vero, 2021)

3.2 Työsopimusoikeudellinen näkökulma

Työsopimuslaki määrittelee työsuhteelle tyypilliset tunnusmerkit, joiden perusteella voidaan määritellä, milloin on kyse vapaaehtoistyön sijasta työsuhteesta. Työsopimuslakia ei sovelleta tavanomaiseen harrastustoimintaan, (Työsopimuslaki, 2§). Työsuojelu.fi sivustolle on listattu työsopimuslaista poimitut seikat, jotka työsuhteessa olevalle työntekijälle tulee ilmoittaa kirjallisena selvityksenä. Näitä ovat: ”työnantajan ja työntekijän koti- tai liikepaikka, työnteon alkamisajankohta, määräaikaisen työsopimuksen määräaikaisuuden peruste ja sopimuksen päättymisaika tai sen arvioitu päättymisaika, koeaika, työntekopaikka, tai jos ei ole pääasiallista kiinteää tekopaikkaa, selvitys niistä periaatteista, joiden mukaan työntekijä työskentelee eri kohteissa, työntekijän pääasialliset työtehtävät, työhön sovellettava työehtosopimus, palkan ja muun vastikkeen määräytymisen perusteet ja palkanmaksukausi, noudatettava työaika, ja mikäli työnantajan aloitteesta on sovittu vaihtelevasta työajasta, selvitys työvoimatarpeen tilanteista ja määristä, vuosiloman määräytyminen, irtisanomisaika tai sen määräytymisen peruste (Työsuojelu,2021).

Työsopimuslakia:” sovelletaan sopimukseen (*työsopimus*), jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työkuntana sitoutuvat henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan.

Tätä lakia on sovellettava, vaikka vastikkeesta ei ole sovittu, jos tosiseikoista käy ilmi, että työtä ei ole tarkoitettu tehtäväksi vastikkeetta.

Lain soveltamista ei estä pelkästään se, että työ tehdään työntekijän kotona tai hänen valitsemassaan paikassa eikä sekään, että työ suoritetaan työntekijän työvälineillä tai -koneilla.” (Työsopimuslaki, 1§)

Lain perusteella voidaan tulkita, että työsopimuslakia tulee soveltaa ja kyseessä voidaan katsoa olevan työsuhde kaikessa sellaisessa työssä, josta työntekijälle maksetaan työn tekemisestä palkkaa.

4 Vapaaehtoistyön merkitys yhteiskunnassamme sekä aiemmat tutkimukset aiheesta

Teoksessa Vapaaehtoistoiminta, anti, arvot ja osallisuus, ovat teoksen kokoajat Marianne Nylund ja Anne Birgitta Yeung todenneet, että tulevaisuudessa sosiaali- ja hoivapalvelut eivät tule riittämään ja vapaaehtoistoimintaa tullaan tarvitsemaan enemmän. (Yeung & Nylund 2005, 13-14.) ELY-keskuksen julkaiseman ammattibarometrin, joka kertoo eri alojen työvoimapulasta eri puolella maatamme, mukaan työvoimapula ammattien määrä on lisääntynyt. Työvoimapula ammateiksi on määritelty 48 eri alojen ammattia, joista mainittakoon esimerkiksi lääkärit, sairaanhoitajat, puheterapeutit ja rakennusinsinöörit (ELY-keskus, 2018).

Tulevaisuudessa työvoimapulan voidaan olettaa kasvavan ja asiantuntijoiden määrän vähenevän, sillä jo nyt uutisoidaan työvoimapulasta ja sen pahenemisesta ja vaikutuksesta talouskasvuun (MTV uutiset, 2021). Lisäksi syntyvyys on maassamme ollut laskusuhdanteinen ja väestönmääränkin ennustetaan kääntyvän laskuun (Ilta-Sanomat, 2021). Tämän voidaan olettaa johtavan kilpailuun osaavista työntekijöistä ja sitä myötä mahdollisesti myös palkkakilpailuun ja asiantuntijoiden antamien palveluiden saatavuuden vaikeutumiseen hintojen nousun ja palvelujen kysynnän kasvuun suhteessa palveluiden saatavuuden määrään.

SOSTE:n sivuilla järjestöjen otsikoidaan olevan osallisuuden selkänöja. Järjestöillä ja niissä toimivilla vapaaehtoisilla on jo nykytilanteessa merkittävä rooli yhteiskunnan eri palveluiden tukemisessa ja monien palveluiden järjestämisessä. Esimerkiksi sote-alalla järjestöt, niin kutsutut kolmannen sektorin toimijat, tuottavat paljon erilaista toimintaa yhteiskunnallisten pal-

veluiden rinnalla ja tueksi. Urheiluseuratoiminta kautta maan toimii järjestöiksi rekisteröityneiden seurojen organisoimana. Monelta sektorilta erilaisten harrastustoimintojen ja tukiyhdistysten osalta puuttuisi keskitetty ja organisoitu toiminta kokonaan, ellei näitä yhdistyksiä olisi. Järjestöjen toiminnan tarpeellisuuden voidaan olettaa tulevaisuudessa kasvattavan merkitystään entisestään, joten järjestöjen toiminnan toimivuuden turvaamisella voidaan katsoa olevan merkittävä vaikutus yhteiskunnassamme. (SOSTE,2021.)

SOSTE:n sivustollaan esittelemän Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen artikkelin mukaan, Suomessa toimii yli 11 000 sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskusta, joissa on 1,3 miljoonaa jäsentä ja joiden toimintaan osallistuu lisäksi puoli miljoonaa vapaaehtoista. Suurin osa järjestöistä on paikallisesti toimivia pienehköjä yhdistyksiä, joiden toiminnan ydintä vapaaehtoistyö vahvasti on. Järjestökentältä löytyy myös valtakunnallisesti toimivia järjestöjä, joiden toimintabudjetti voi olla miljoonia euroja ja joissa voi työskennellä kymmeniä palkattuja työntekijöitä. (Soste,2021.)

Patentti ja rekisterihallitus, lyhennettynä PRH pitää tilastoja Suomessa rekisteröidyistä yhdistyksistä. Verkkosivuiltaan löytyy tilastotietoa rekisteröityjen erialojen ja uskonnollisten yhdistysten määrästä sekä ohjeita uuden yhdistyksen rekisteröintiin ja jo olemassa olevan yhdistyksen tietojen päivittämiseen tietojenmuutos tilanteissa. Yhdistyksen voi perustaa, kun perustajajäseniä on vähintään kolme. Perustajajäsenten tulee olla 15 vuotta täyttäneitä. Uuden yhdistyksen voi perustaa henkilöiden lisäksi myös yhteisö, kuten rekisteröity yhdistys, säätiö tai yritys. Kun yhdistys on rekisteröity, lähetetään sille PRH:n toimesta maksuton rekisteriotte. Yhdistyksestä rekisteriin ilmoitettuja tietoja, rekisteriotteita, voi kuka tahansa ostaa PRH:n palvelusta. Rekisteriotteesta löytyvät yhdistyksen perustiedot sekä tiedot henkilöistä, jotka voivat edustaa yhdistystä, eli tiedot yhdistyksen nimenkirjoittajista. (PRH, 2021.) Patentti- ja rekisterihallituksen viimeisimmän tilastopäivityksen mukaan, rekisteröityjen yhdistysten ja uskonnollisten yhdyskuntien määrä Suomessa oli 31.10.2021 yhdistysten osalta 107 657 ja uskonnollisten yhdyskuntien (sisältäen myös seurakunnat ja paikallisyhteisöt) osalta 498 kappaletta (PRH, 2021).

Vapaaehtoistyöhön liittyen on Suomessa aiempia tutkimuksia tehty melko vähän. Maailmalla aiheen tutkimisella on pidemmät perinteet eri sosiaalitieteen alojen tutkimuksissa. Yhdysvalloissa hyväntekeväisyydellä tiedetään olevan vahvat perinteet ja siellä aihetta on tutkittu myös eri näkökulmista. Lisäksi esimerkiksi Hollannissa Vrijen yliopistossa Amsterdamissa joukko opiskelijoita tutki vapaaehtoistyön merkitystä kolmannen sektorin toimijoiden parissa toimivien vapaaehtoisten näkökulmasta ja esitteli tutkimuksensa tuloksia Washingtonissa Arnova konferenssissa 17.-19.11.2016. Tuloksissa esiteltiin seitsemän mekanismia, jotka houkuttelevat ihmisiä työskentelemään vapaaehtoisina. Nämä olivat; altruismi, sosialisointi, kulut ja hyödyt, suositukses, maine, psykologiset kulut ja hyödyt, arvot ja tehokkuus. (Bekkers, Van Ingen, De Wit, Van Groenou, 2016.)

Emilia Järvenpää on maisteritason Pro Gradu tutkielmassaan Rahaa lahjoittamassa: laadullinen tutkimus suomalaisista yksityislahjoittajista tutkinut sitä, millaista merkitystä vapaaehtoinen rahanlahjoittaminen lahjoittajille antaa ja millainen suomalainen lahjoittaja on ja onko tunnistettavissa lahjoittajaidentiteettejä. (Järvenpää, 2020.)

Marika Leed on Aalto yliopistolle tekemässään maisterin tutkielmassaan Ohjelmatoimisto vai yhteistyökumppani tutkinut yritysvapaaehtoistyötä kuudessa suomalaisessa sosiaali- ja terveysjärjestössä ja selvittänyt vastausta kysymyksiin, miten järjestöt olivat hyötäneet yritysvapaaehtoisuudesta, millaisia tavoitteita järjestöt olivat asettaneet yritysvapaaehtoistyölle, ja miten toiminnan konteksti oli vaikuttanut järjestöjen mahdollisuuksiin hyötyä yritysvapaaehtoisuudesta. (Leed 2020, 3.)

Järjestöt Leed tyypitteli analyysin perusteella kolmeen ryhmään, sopeutujat muokkaajat ja innovaattorit. Sopeutujat integroivat yritysvapaaehtoiset mukaan normaaliin vapaaehtoistoimintaansa ja muokkaajat olivat Leedin mukaan räätälöineet toimintaansa ja kehittäneet yrityskohtaisia ratkaisuja toimijoille. Innovaattorit olivat Leedin analyysin mukaan kehittäneet kohderyhmälleen myös uusia palveluja ja konsepteja, jotka perustuivat yritysvapaaehtoisten työntekijöiden ammattiosaamiseen. Järjestöt olivat saaneet hyötyä yritysvapaaehtoistyöstä saamalla yrityksiltä pääosin aineellisia resursseja, vapaaehtoistyövoimaa ja taloudellista tukea. Yritysvapaaehtoisuuden hyöty kuitenkin vaihteli sen mukaan, millaisen lähestymistavan järjestö oli valinnut. Sopeutujat ja innovaattori olivat hyötäneet yritysvapaaehtoisuudesta enemmän kuin muokkaajat, koska toiminnan räätälöiminen vaati muokkaajilta ylimääräistä organisointia ja heikensi toiminnan kustannus- hyötysuhdetta. (Leed 2020,3.)

Kun Leedin tutkimuksessa tarkasteltiin järjestöjen saamaa hyötyä järjestöjen asettamien tavoitteiden kautta, yritysvapaaehtoisuuden arvo jakautui tasaisesti näiden kolmen järjestötyypin kesken. Erityisesti silloin, kun järjestö halusi tarjota yrityksen työntekijöille osallisuuden kokemuksen, yritysvapaaehtoistyölle syntyi Leedin sanoin ”vahva nonprofit case. (Leed 2020,3.)

Elisa Vuorinen on Vaasan Yliopistolla tekemässään markkinoinnin maisterin tutkintoa vastaavassa pro gradu tutkielmassa: Hyvä teko parempi mieli? Selvittänyt rahallista kuluttamista hyväntekeväisyyteen motiivien perusteella. Vuorinen analysoi työssään, että kyselytutkimuksen vastausten perusteella tärkeimpänä hyväntekeväisyydenmuotona vastaajat pitivät keräykseen lahjoittamista, mutta yleisintä hyväntekeväisyys toimintaa vastaajien keskuudessa oli jonkin tuotteen ostaminen, jonka hinnasta osa menee hyväntekeväisyyteen. Ohjaaviksi motiiviksi hyväntekeväisyyden taustalla Vuorisen mukaan nousivat auttamisen oikeaksi kokeminen, myötätunto toisia kohtaan sekä auttamisesta tulevat miellyttävät tunteet. (Vuorinen 2012, 9.)

Ari Marjovuon on Helsingin yliopistossa valtiotieteiden tiedekunnassa, sosiaalitieteiden laitoksella vuonna 2014 tekemässään väitöskirjassa: *Vapaaehtoistyön ytimessä: Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta* etsinyt vastauksia kysymyksiin: Millaisia käsityksiä vapaaehtoisella on vapaaehtoistyöstä? Mikä vetää häntä puoleensa ja miksi hän on mukana? Tutkimuksessa etsitään myös vapaaehtoistyön ydintekijöitä ja suhteutetaan niitä perifeerisempiin tekijöihin. Marjovuon tiivistää väitöskirjan tutkimustulokset sanoin: ”Vapaaehtoistyön ydintekijöiksi hahmottuvat eettisyys, suunnitelmallisuus ja yhteenkuuluvaisuus. Perifeerisempiä tekijöitä ovat autenttisuus, positiivisuus, elämyksellisyys, henkinen kasvu, aktiivisuus, vastaanottavuus professionaalisuudelle sekä palkattomuus. Tutkimus kyseenalaistaa käsityksen vapaaehtoistyön palkattomuuden keskeisestä asemasta ja osoittaa, että palkattomuus on paljon moniulotteisempi, problemaattisempi ja vähemmän itsestään selvä asia kuin mitä yleensä ajatellaan.” (Marjovuon, 2014)

5 Tutkimusmenetelmän valinta ja tutkimusprosessin kuvaus

Tutkimusmenetelmänä tässä työssä käytetään laadullista tutkimusta ja aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelu on välimuoto strukturoidusta eli lomakehaastattelusta, jossa käytetään kyselylomaketta ja avoimesta haastattelusta. Teemahaastattelussa haastattelun aihealueet eli teemapiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkkaa muotoilua ja järjestystä voi muuttaa. Teemahaastattelun tuloksia voi tulkita ja analysoida monin tavoin. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997, 196). Tutki ja kirjoita -teoksessa todetaan haastattelun olevan menetelmä, jossa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa ja haastattelun etuna voidaan pitää joustavuutta (Hirsijärvi ym. 1997, 193). Haastattelun eduksi teoksessa mainitaan useita tekijöitä. Haastattelussa haastattelun kohdehenkilö on merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli. Haastattelu on hyvä menetelmä tilanteissa, joissa tutkijan on vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia, haastateltava voi kertoa itsestään ja aiheesta laajemmin kuin tutkija on osannut ennakoida. Haastattelussa tutkimuksen aihe voi tuottaa tuloksia moneen suuntaan ja monitahoisesti ja haastateltaessa saatuja vastauksia voidaan selventää ja syventää esimerkiksi lisäkysymyksiin. Haastattelulla voidaan tutkia myös vaikeita aiheita. Haastattelemalla mukaan saadaan yleensä suunnitellut henkilöt ja haastateltavat on mahdollista tavoittaa myöhemminkin mahdollista lisätutkimusta tehtäessä. (Hirsijärvi ym. 1997, 194-195.)

Kyselytutkimuksessa haasteena olisi mielestäni ollut arvioida, kuinka monelle mahdolliselle vastaajalle kysely tulisi lähettää, jotta saavuttaisiin tutkimuksen kannalta tarpeellisen määrän vastauksia. Lisäksi kyselytutkimuksen kysymysten laatiminen sellaisiksi, että niillä olisi saanut yhtä monipuolisia ja laajoja vastauksia kuin haastattelulla, olisi ollut tässä tutkimuksessa mielestäni vaikeaa. Lisäksi haastattelujen sopiminen oli mielestäni haastateltavaa vastaamiseen

sitouttavampaa kuin pelkän anonyymien kyselylomakkeen lähettäminen varsinkin kesälomakaudella, johon haastatteluni ajoittuivat.

Teemahaastattelun aihealueet ja kysymysrungot muotoilin toimeksiantajan toiveiden mukaisesti, jotta haastatteluissa saisin vastaukseksi juuri niitä asioita, joihin etsittiin järjestöjen edustajien näkemyksiä. Toimeksiantaja toivoi käymämme keskustelun perusteella saavansa haastattelujen kautta selville, millaisia asiantuntijuuden tarpeita järjestöissä on ja millaisia esteitä vapaaehtoisten asiantuntijoiden käytölle on. Lisäksi toiveena oli saada selville, onko järjestöissä kokemusta verkkopalveluiden käytöstä vapaaehtoisten etsimisessä ja millaisia ohjeita järjestöissä kaivataan. Näiden toiveiden perusteella muotoilin teemarungon haastattelulle ja lisäsin teemoihin vielä taustatiedot ja vapaat kommentit. Hyväksytin haastattelurungon toimeksiantajalla vielä ennen haastatteluiden aloittamista.

Haastattelujen kohdehenkilöiksi etsin toimeksiantajan toiveen mukaisesti sosiaali- ja terveysalalla toimivien järjestöjen edustajia. Etsin mahdollisia haastateltavia omasta tuttavapiiristäni, Xpertpilots-projektissa mukana olevien järjestöjen edustajista sekä olemalla yhteydessä valtakunnallisesti toimiviin sotejärjestöihin ja niiden alayhdistyksiin. Lähestyin sopivien järjestöjen mielestäni tutkimukseen sopivia edustajia järjestöjen verkkosivuilta löytyvien julkisten yhteystietojen kautta suoraan sähköpostiin ja omia tuttaviani sosiaalisen median yksityisviestien kautta. Suorilla viesteillä tavoitin kesäaikanakin mielestäni hyvin ihmisiä ja sain sähköposteihini ja viesteihini nopeasti vastauksia. Lähetin yhteensä 28 sähköpostia ja kaksi sosiaalisen median yhteydenottoa, joissa esittelin itseni ja tekeillä olevan opinnäytetyöni tarkoituksen ja tiedustelin sähköpostin tai viestin saajalta kiinnostusta osallistua haastateltavaksi. Kerroin että vastaukset käsitellään anonyymisti. Sain pian vastauksen 13:sta sähköpostiin ja molempiin sosiaalisen median kautta lähetettyihin viesteihin. Nopeimmin viestiini vastanneet henkilöt, jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen haastateltaviksi, valikoituivat mukaan tutkimukseen ja haastatteluajat sovittiin sähköpostitse.

Haastattelut sovittiin toteutettaviksi etänä ja puhelimitse, tämä helpotti molempien osapuolien osalta sopivan haastatteluajan löytymistä. Puhelimitse haastattelu lisäsi anonymiteettiä vastaajan osalta, sillä hänen ei tarvinnut esiintyä haastattelussa koko olemuksellaan vaan hän pystyi osallistumaan pelkällä äänellä ja mielipiteillään. Teoksessa Tutkimushaastattelun käsikirja, on kuvailtu puhelinhaastattelu 2010-luvun aineistonkeruumenetelmänä ja esitetty sen hyviä puolia. Teoksessa kappaleessa 12 Hanna Mari Ikonen kuvailee perusteluita puhelinhaastattelun käyttämiselle. Ensimmäisenä ja yhtenä keskeisempänä syynä käyttää menetelmää mainitaan maantieteellinen etäisyys. Puhelimitse voidaan tavoittaa kaukana asuvat haastateltavat. Puhelinhaastattelu tarjoaa sekä haastattelijalle, että haastateltavalle myös tarvittaessa mahdollisuuden siirtää sovittua haastattelu-aikaa helpommin kuin haastattelulle sovittua tapaamista. Osa ihmisistä mainitaan olevan helpommin tavoitettavissa puhelimitse kuin kasvokkain. Puhelinhaastattelut tarjoavat vastaajilleen yksityisyyttä ja voivat antaa vastaajalle

rohkeutta puhua asioista. Puhelinhaastattelun tarjoama anonymiteetti voi olla syy suostua haastateltavaksi. Puhelinhaastattelujen vahvuudeksi on mainittu myös haastateltavan mahdollisuus sopia haastatteluaika omiin aikatauluihinsa sopivaksi. (Hyvärinen, Nikander & Ruusu-vuori 2017, 270-273.)

Koin menetelmän itselleni tähän työhön sopivaksi juuri edellä mainituin perusteluin. Haastateltavat asuivat eri puolilla Suomea. Vallitsevan koronatilanteen vuoksi etäyhteyksin tapahtuvasta kommunikoinnista on tullut tuttua, luontevaa ja turvallista. Haastateltavat saivat ehdottaa itse itselleen ja aikatauluihinsa sopivaa haastatteluaikaa. Jos jokin puhelu ei onnistunutkaan juuri sovittuna aikana, oli minun helppo soittaa hetken päästä uudelleen ja yhden haastateltavan unohtaessa puhelimen äänettömälle, ei tästä koitunut ajallista haittaa vaan uusi puhelinaika saatiin sovittua helposti seuraavalle päivälle. Puhelinhaastattelu oli teknisesti myös vaivattomampi toteuttaa kuin esimerkiksi Teams-kokouksen kautta tehty haastattelu, sillä jokainen yleensä pitää puhelinta mukana kaikkialla ja puhelun puhuminen ei vaadi esimerkiksi toimivaa internetyhteyttä. Puhelu myös tarjosi enemmän anonymiteettiä, kun sekä haastateltava että haastattelija pystyivät osallistumaan haastatteluun ilman erityisiä valmisteluja esimerkiksi haastattelutilan tai huolitellun ulkonäön osalta.

Vastaukset litteroinnin eli tallentamisen ja auki kirjoittamisen sijaan kirjoitin haastattelun kuluessa tietokoneelle teemahaastattelulomakkeelle, jokaisen haastateltavan kohdalla omalle lomakkeelleen. Haastattelut numeroin ja merkitsin haastattelupäivämäärät lomakkeelle muistiin. Haastattelut toteutin kesä-heinäkuussa 2021.

Haastattelutilanteessa haastateltavan kanssa käyty keskustelu ja vuorovaikutusmahdollisuus reaaliajassa mahdollisti sen, että haastateltava ymmärsi kysymykset, pystyi täsmentämään ja tarkentamaan vastauksiaan ja vastausten perusteella pystyin arvioimaan haastateltavan koke-mustaustaa aiheesta ja toteamaan haastateltavien olevan tutkimuksen kannalta oikeaa kohderyhmää ja tämä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Haastattelu kutsuilla sain kontaktin haastateltaviin ja sain haastattelut toteutettua haluamassani aikataulussa ehdottamani aikaikkunan sisällä.

Haastattelujen vastauksia pyrin analysoimaan jo kesällä mutta kesän kuumuuden ja kesäloman rajallisuuden vuoksi analysointi jäi syksyllä työn lomassa tehtäväksi ja aikataulullisesti opinnäytetyö muuttui koko loppuvuoden mittaiseksi projektiksi. Näin ollen opinnäytetyön kirjoittaminen vei aikataulullisesti valmistuakseen noin puoli vuotta. Koko opinnäytetyöprosessi käynnistyi joulukuussa 2020, jolloin olin yhteydessä toimeksiantajaan Laurean sivuilta löytämäni opinnäytetyömahdollisuus ilmoituksen innoittamana. Vapaaehtoisuus kiinnosti minua aiheena, sillä itsellenikin on vuosien kokemus erilaisesta vapaaehtoistyössä mukana olemisesta. Opinnäytetyöprosessi vei kaikinensa ajallisesti noin vuoden.

6 Tutkimus- ja haastattelukysymykset sekä haastateltavien valinta

Haastattelukysymykset tutkimukseen muotoilin toimeksiantajan Goodwill ry:n toivomien teemojen ja niihin liittyvien selvitettävien seikkojen pohjalta. Muotoilin kysymykset sellaisiksi, että saisin niillä vastauksia toivottuihin aiheisiin. Jaoin kysymykset aihealueittain viiteen ryhmään. Koehaastattelun myötä lisäsin vielä kuudennen aihealueen kysymyksiin. Liitteessä 1 haastattelussa käytetty teemahaastattelurunko, LIITE 1. Kysymykset lomakkeelle muotoilin helposti tulkittaviksi ja vastattaviksi. Huomioin kysymyksiä muotoillessani tutkimuksen kannalta oleelliset teemat ja annoin haastatteluissa tilaa täsmäntäville kysymyksille niin itselleni kuin haastateltavillekin. Lopuksi annoin tilaa vapaille kommentteille.

Haastateltavilta kysyin ensimmäisenä tausta tietoja, millä alalla edustamansa järjestö toimii ja missä roolissa haastateltava toimii järjestössä? Näiden kysymysten vastauksista pystyin toteamaan, että haastateltavan henkilön edustama järjestö kuuluu tutkimuksen kohderyhmään sosiaali- ja terveystieteiden järjestöihin ja että haastateltava toimii järjestössä tehtävässä, jossa hänellä voi olla haastattelun sekä tutkimuksen kannalta oleellista tietoa tai näkemystä edustamansa järjestön vapaaehtoistyön tilasta ja jotta hän näin ollen on haastattelun kohderyhmää ja sopiva haastateltava. Kysymällä järjestön jäsenien määrää, halusin selvittää ja tehdä näkyväksi, kuinka isoja tutkimuksen kohteena olevat järjestöt ovat.

Seuraavaksi kartoitin järjestön avun tarpeita kysyen, onko järjestössä tilanteita, joissa he tarvitsevat tai ovat tarvinneet vapaaehtoista asiantuntija-apua ja jos oli, niin millaista vapaaehtoisapua he ovat tarvinneet tai tarvitsisivat? Näillä kysymyksillä etsin vastausta siihen, minkä alojen asiantuntijoille ja millaiselle osaamiselle kohderyhmän otannan järjestöissä olisi tarvetta.

Aiempiä kokemuksia vapaaehtoisavusta- osiossa kysyin, millaisia kokemuksia järjestöissä vapaaehtoisavun käytöstä oli ja onko vapaaehtoisavun käytölle ollut esteitä, kuten vaikea saataisuus, oikean henkilön löytyminen, ajan puute, vapaaehtoisten ohjaaminen tai jokin muu asia. Annoin esimerkkejä mahdollisista esteistä, jotta haastateltava sai kiinni ajatuksesta, mitä esteillä tarkoitin ja osaisi mieltää ja nimetä näitä teemoja esteiksi, jos niitä järjestöissä esiintyisi.

Vapaaehtoisten löytämistä kartoitin kysymällä, miten tai mitä kanavia käyttäen järjestöissä on löydetty vapaaehtoiset asiantuntijat ja onko järjestössä kokemusta verkkopalveluiden käytöstä vapaaehtoisten etsinnässä? Kysyin myös millaisia ajatuksia vapaaehtoisen asiantuntijuiden lahjoituksen verkkopalvelu herättää? Tässä yhteydessä myös kuvailin Xpertpilots- projektissa kehitteillä olevaa verkkopalvelua muutamain sanojen, ellei palvelu ollut haastateltavalle entuudestaan millään lailla tuttu.

Vapaaehtoisuuden lahjoittamiseen liittyvän ohjeistuksen kysymysoosiossa tiedustelin, millaisia ohjeita tai apuvälineitä haastateltavat kaipaisivat vapaaehtoisuuden lahjoittamiseen liittyen. Esimerkkinä mainitsin oppaan hyvistä käytänteistä, sopimusohjat ja muun tiedon. Kysyin myös, mikä voisi helpottaa asiantuntijavapaaehtoisten käyttöä järjestöissä? Näillä kysymyksillä pyrin saamaan selville tekijöitä, joita parantamalla tai kehittämällä vapaaehtoisen asiantuntijuuden käyttöä ja avun vastaanottoa voisi helpottaa järjestöjen näkökulmasta ja millaisia esteitä käytölle saattoi ilmetä.

Esihaastattelun myötä lisäsin kysymyksiin vielä vapaiden ajatusten osion, jossa haastateltu sai tuoda esiin ajatuksiaan, joita haastattelun myötä saattoi herätä tai ajatuksia sekä kokemuksia aiheesta, joita en haastattelussa suoranaisesti osannut kysyä tai teemoihin osannut ajatella lisätä.

Haastattelujen kohderyhmänä olivat sosiaali- ja terveysalan järjestöissä toimivat henkilöt, joilla oli erityisesti näkemyksiä vapaaehtoisten asiantuntijoiden käytöstä. Eri toimialojen järjestö- sekä yhdistyskenttä on maassamme suuri. Haastattelujen kohderyhmäksi rajattiin sosiaali- ja terveysalalla toimivat järjestöt, joiden parissa Goodwill ry toimii.

Haastattelin tähän tutkimukseen yhteensä 11:sta erikokoisessa järjestössä eri tehtävissä toimivaa edustajaa. Haastateltujen taustatiedot on koottu liitteeseen 2, LIITE 2. Haastattelut etenivät teemoittain ja esitin tarvittaessa tarkennuksia ja lisäkysymyksiä. Myös osa haastateltavista tarkensi kysymyksiä osatakseen vastata niihin juuri oikeasta näkökulmasta ja varmistukseen ymmärsivätkö kysymyksen sisällön oikein. Painotin myös, että kaikki vastaukset ovat tutkimuksen kannalta arvokkaita, jotta haastateltava ei ajattelisi mitä haluan kuulla vastaukseksi vaan vastaisi juuri oman näkemyksensä mukaan juuri sillä tavoin, kun itse asian kokee ja näkee.

Jokaisen haastattelun jälkeen luin vielä vastausten sisällön ja totesin saaneeni jokaisessa haastattelussa jotain uutta. Jokaisella haastateltavalla oli jokin kommentti tai näkökulma, joka toi uutta sisältöä haastattelutuloksiin. Kaikki vastaukset näin ollen olivat arvokkaita ja tuottivat uutta tietoa.

Haastatteluiden vastauksista poimituilla lainauksilla havainnollistan haastateltujen tuomia ajatuksia aidosti ja näin ollen teen näkyväksi, millaisista vastauksista havaintoni koostin. Lainausten kautta pyrin lisäämään tutkimuksen luotettavuutta.

7 Vastausten analysointi

Tässä luvussa kokoan yhteen kunkin kysymyksen vastaukset ja analysoin saamiani vastauksia. Käsittelen kaikkien kysymysalueiden kaikkien kysymysten kaikki vastaukset ja niistä tekemäni huomiot tuomalla esiin lainattuja otteita haastateltujen vastauksista ja kokoamalla yhteen vastauksista esiin nousseet asiat.

7.1 Taustatiedot

Kuten jo aiemmin mainitsin, kaikki tähän opinnäytetyöhön mukaan valitut järjestöt tai yhdistykset toimivat sosiaali- ja terveysalalla. Haastateltavina oli sote-alan, yleishyödyllisen yhdistyksen, vähävaraisten perheiden parissa toimivan yhdistyksen, lasten ja nuorten auttamisen parissa toimivan, humanitäärisen avun, nuorten parissa toimivan, sote-alan taidetoimijan sekä lapsiperhetyötä tekevän hyväntekeväisyysjärjestön edustajia.

Haastatellut kertoivat tai arvioivat edustamissaan yhdistyksissä mukana olevien toimijoiden määrät niin että pienimmässä yhdistyksessä toimijoita oli yhteensä 35 ja suurimmassa 12 000.

Haastatellut toimivat edustamissaan järjestöissä tai yhdistyksissä erilaisissa tehtävissä. Haastatellut henkilöt olivat yhdistyksissään: hallituksen sihteerinä, tiiminvetäjänä paikallisyhdistyksessä, koulutussuunnittelijana, esimiestehtävissä asiantuntija tiimin vetäjänä, hankeohjaajana, kehittämispäällikkönä, asiakasvastaavana, varainhankinnan koordinaattorina ja toiminnanjohtajana. Tiiminvetäjän roolissa oli useampi haastateltu. Kaikki haastatellut toimivat sellaisissa tehtävissä, joissa tietoisuus ja näkemys oman toimintaympäristön asiantuntija-avusta oli sellainen, että henkilöt osasivat vastata haastatteluun omakohtaisen tietämyksen ja kokemuksen pohjalta ja olivat haastattelun ja opinnäytetyön kannalta juuri oikeanlaista kohderyhmää haastatteluille ja tutkimukselle. Näin ollen haastattelussa saadut vastaukset kuvaavat hyvin järjestöjen edustajien kokemuksia ja antavat vastauksia tutkimuskysymyksiin järjestöjen näkökulmasta.

7.2 Avuntarpeen kartoitus

Haastatellut vastasivat kysymykseen edustamiensa järjestöjen asiantuntija-avun tarpeista kaikki myöntävästi eli kaikkien haastateltujen edustamissa järjestöissä tai yhdistyksissä oli ollut tai olisi tarvetta vapaaehtoiselle asiantuntija-avulle, ja tämän lisäksi järjestöissä esiintyy joidenkin vastausten perusteella myös perinteistä vapaaehtoisavun tarvetta toiminnan sisällystykseltä riippuen. Yksi haastatelluista koki ensin, ettei paikallisyhdistyksessä ole tarvetta vapaaehtoiselle asiantuntijuudelle mutta totesi kuitenkin yhdistyksen saavan tarvitsemaansa apua Helsingistä kattojärjestöltä, joten tämänkin vastauksen tulkitin asiantuntija-avun tarpeeksi.

Kysyttäessä millaista asiantuntija apua järjestöissä tarvitaan tai on tarvittu (esimerkiksi talous, laki tietokoneasiat, HR, jokin muu), vastaukseksi poimittiin esimerkkialoja mutta myös nimettiin useiden erilaisten alojen asiantuntijuutta tai osaamista:

”Lakiteknistä neuvontaa, talousopastusta, yhteiskunnallista vaikuttamista” Haastateltava A, 16.6.2021.

”Ihan kaikenlaista. Tietotekniset asiat nyt ajankohtaisia. Järjestön sisällä toimivilta henkilöiltä kysellään ja haetaan apua ensimmäisenä” Haastateltava B, 18.6.2021.

”Luulen että laidasta laitan. Kaikissa mainituissa ja lisäksi viestinnässä ja avustavissa tehtävissä, ihan tapahtumien kahvinkannossakin” Haastateltava D, 23.6.2021.

”Mainonta ja markkinointi mutta sen nykyään tekee yksi mainostoimisto meille vapaaehtois-työnä” Haastateltava G, 29.6.2021.

”Lakiasiat joo. Se mistä ollaan puhuttu, niin sellaista teknisen toteutuksen osaamista. Voi liittyä somekanaviin, sisällöntuotantoihin mutta teknisestä toteutuksesta puuttuu monella taito. Jos sitä saisi vapaaehtoisena, olkoonkin vaikka Youtube-videon toteutus teknisesti. Meillä on vahvaa osaamista sisällöstä mutta ei teknisestä toteutuksesta.” Haastateltava H, 6.7.2021.

”Joo, on meillä viestinnässä ollutkin ihmisiä vapaaehtois pohjalta tai pro bono pohjalta. Tulkki on myös sellainen, jota joskus maahanmuuttajien kanssa kaivattaisiin.” Haastateltava J, 13.7.2021.

”Esimerkiksi lakipalvelut saadaan ulkopuolelta pro bonona. Käännöspalvelut, joita ostamme. Meillä on it-tuki, sitten on tilitoimisto.” Haastateltava K, 23.7.2021.

Haastattelu kysymyksessä mainittiin jo esimerkkeinä talous, laki, tietokonejärjestelmät ja HR asiat ja etsittiin vielä jotain muuta vaihtoehtoa, jonka haastateltava pystyi nimeämään. Moni haastateltava oli tarvinnut apua nimenomaan esimerkkialoilta mutta näiden lisäksi mainittiin vastauksissa vielä monia muita osaamisalueita. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen nimettiin yhdeksi vapaaehtoisuuden lahjoittamisen osaamisen tarpeeksi. Tämän tulkitsen siten, että järjestö kaipaisi näkyvyyttä toiminnalleen ja sen yhteiskunnalliselle merkitykselle vapaaehtoisten asiantuntija toimijoiden välityksellä, esimerkiksi näkyvyyttä mediassa tai somessa. Mukaan toimintaan saatu yhteiskunnallisesti vaikuttava yritys tai sen jäsen voisi levittää tietoa järjestön toiminnasta oman työnsä tai julkisuutensa puitteissa.

Digiasiat mainittiin useammassa vastauksissa. Osajia kaivattaisiin somekanaviin sisältöä tuottamaan ja näkyvyyttä lisäämään, internetkotisivuja rakentamaan ja sivuston sisältöä teknisesti toteuttamaan ja järjestöiden omien ideoiden mukaan päivittämään tai kuvaamaan ja editoimaan.

Vieraiden kielten osajille olisi tarvetta niin tulkkaamisessa maahanmuuttajien kanssa tehtävässä työssä, maahanmuuttajataustaisille suunnattujen toimintaryhmien vetämisessä kuin myös käännoistyössä materiaalien osalta, että maahanmuuttaja kohderyhmän kanssa työskennellessä.

Mainonta, markkinointi ja viestintä osaamiselle olisi järjestöissä tarvetta myös. Lisäksi osaamisavun kohteeksi nimettiin toimintamallit, asiantuntijaa tarvittaisiin valtakunnallisen järjestön yhdenmukaisten toimintamallien kehittämiseen, jotta kaikkialla osattaisiin toimia samojen toimintamallien mukaisesti ja vapaaehtoiselle asiantuntijalle olisi selkeä ohjeistus toimimisen osalta olemassa. Tilitoimiston palvelut mainittiin yhdessä vastauksessa myös tarpeelliseksi.

Vastausten perusteella tulkitsem, että monenlaiselle asiantuntijuudelle olisi yhdistys ja järjestökentällä tarvetta. Pienissä yhdistyksissä budjettiin ei välttämättä jää varaa kaikille tai yllättäville osaamisalueiden tarpeille ja mikäli järjestön sisältä toimivilta henkilöiltä ei löydy osaamista kaikkiin yllättäviin tilanteisiin, voi tilanne jäädä rahan puutteen vuoksi ratkaisematta sillä hetkellä, tai jopa kokonaan, jos asiantuntijuutta ei ole mahdollista ostaa. Esimerkiksi sisällön tuottaminen mediaan ja oman toiminnan mainostaminen voi jäädä teknisenteutuksen (kuvaus, äänitys, editointi) osaamisen puutteen vuoksi tekemättä. Yllättävä esimerkiksi vieraskielisen palvelun tarve voi jäädä toteutuksen osalta täyttymättä, jos järjestössä ei ole osaamista kyseiselle kielelle ja budjetissa ei ole tilaa tulkkaus tai käännoispalveluiden ostolle. Eräs haastateltava mainitsi, että järjestön toiminnan kohderyhmässä on myös maahanmuuttajia, joiden kanssa yhteistä kieltä ei vielä ole ja tulkkiakaan ei ole ollut saatavilla, joten järjestö ei ole voinut tarjota kaikkea haluamaansa yhteisen kielen puuttumisen vuoksi.

Lisäksi tarvetta olisi myös perinteiselle vapaaehtoistyölle, joka ei vaadi erityistä osaamista. Tästä mainittiin esimerkkinä kahvitarjoilu tapahtumissa tai äitilapsi ryhmien ja retkien vetäminen vertaisryhmäläisille. Toisaalta myös esimerkiksi haastattelussa mainittu ryhmien vetäminen voisi mahdollisesti vaatia myös asiantuntijuutta esimerkiksi osaamista taiteen, liikunnan, musiikin tai varhaiskasvatuksen aloilta.

7.3 Aiemmat kokemukset vapaaehtoisavusta

Tässä kysymysosoiossa kysyin haastateltavilta ensin, millaisia aiempia kokemuksia heillä oli vapaaehtoisavun käytöstä. Tämän jälkeen tiedustelin, onko vapaaehtoisavun saamiselle ollut esteitä, kuten esimerkkeinä mainitut vaikea saatavuus, oikean henkilön löytyminen, ajanpuute, vapaaehtoisen ohjaamisen puute tai muu haaste.

Vastauksissa kävi ilmi, että yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikilla on ollut kokemusta sekä vapaaehtoisesta asiantuntijuuden käytöstä että myös perinteisestä vapaaehtoisten tekemästä työstä tai talkoista. Yhdellä vastaajalla kokemus oli rahankeruusta somen kautta. Samainen vastaaja koki, että ensin vapaaehtoisille tulisi luoda selkeät tehtävät tai konseptit, jollaisiin tehtäviin heitä etsitään ja vasta sen jälkeen tarjota luotua konseptia mahdolliselle vapaaehtoiselle asiantuntijalle. Vastaaja koki, että vapaaehtoisten etsiminen on jo työtä itsessään.

Vastaaja, jolla ei ollut aiempaa kokemusta järjestössä vapaaehtoisen asiantuntija avun käytöstä kertoi, että asiantuntija vapaaehtoisia ei ole käytetty koska ei ole kanavia, joista sellaisia henkilöitä löytyisi ja siitä syystä eivät ole löytäneet henkilöitä, jotka tekisivät vapaaehtoisesti palveluita. Rahalla vastaaja kertoi löytävän ihmisiä kyllä tekemään mitä vain. Esteenä sille, ettei vapaaehtoista asiantuntijuutta heillä ole aiemmin käytetty on siis ollut oikean kohtaamispaikan puuttuminen, josta asiantuntija osaamista lahjoituksena voisi etsiä ja löytää. Mainittuna oli myös yritysten vastuullisuusperiaate, jonka myötä järjestöön on saatu vapaaehtoisia yksittäisinä päivinä.

”Apua henkilökohtaisen tragedian selvitystyössä”, haastateltava A, 16.6.2021.

”Koko toiminta perustuu vahvaan vapaaehtoistyöhön. Toiminnan keskeinen ydin on vapaaehtoisuus”, haastateltava B, 18.6.2021.

Haastateltavien vastauksista löytyi myös lisää aloja, joilta vapaaehtoisille asiantuntijoille on ollut tarvetta. Rakennusalan osaaminen mainittiin, koiraosaamista on tarvittu myös.

”Meillä on käytetty koirakkokavereita ja koirakoille peesareita. Toki jäsenyhdistyksissä monenlaisissa tehtävissä. Meillä on ollut Lions Club kunnostamassa kesäpaikkoja ja saaneet vastavuoroisesti saunavuoroja sieltä tms. Ei olla osattu kaikkea hakea, sillä ollaan ajateltu niiden olevan maksullisia palveluita.”, haastateltava D 23.6.2021.

Myös kampanjoiden suunnittelun osaamisesta on sekä kokemusta, että sen osaamiselle löytyy tarvetta:

”Mainonta ja erilaiset yritykset tekee kampanjoita meidän puolesta. Elokuussa koulureppukampanja ja samoin jouluna, näissä on monia yrityksiä mukana”, haastateltava G, 29.6.2021.

ja

”Meillä on noin 50 koulutettua vapaaehtoista, joista osa toimii ohjaajien apuna, vetävät vaikka asiakkaille joogaa. Olemme saaneet kampanjoihin apua projektiluontoisesti esim. soomeen. Pro bonona on saatu tukea strategiaprosessiin. On myös jotkut taiteilijat toteuttaneet nuorten kanssa taideprojekteja, siinä syntyy taidetta.”, haastateltava H, 6.7.2021.

Strategia osaaminen mainittiin yhtenä tarvittavana osaamisalueena.

”Meillä on mennyt kaikki aina tosi näppärästi”, haastateltava I, 7.7.2021.

Kaikilla vastaajilla ei ole ollut esteitä tai haasteita vapaaehtoisavun käytölle.

Tarvetta olisi vapaaehtoisille asiantuntijoille myös yhdistysten hallituksissa kehittämässä ja hallinnoimassa yhdistyksiä ja niiden toimintaa. Käytännön työhön löytyy helpommin tekijöitä kuin hallinnolliseen työhön, jonka yksi haastateltava mainitsi todetessaan, ettei hallituspaikat ja kokoukset kiinnosta ihmisiä. Haasteena vapaaehtoisavun käytölle voi olla myös henkilöiden väliset haasteet:

” Meillä on siis ihan yksittäisiä henkilöitä ja aina enemmän yrityksiä, jotka tulevat tekemään yksittäisiä päiviä osana vastuullisuus periaatetta. Meillä on hyviä kokemuksia. On sinänsä ikävää, että avuntarvetta on ja se kasvaa mutta aina on vapaaehtoisia löytynyt. Aina kun ihmiset toimivat yhdessä tulee haasteita ja tilanteita mutta aina ne on ratkaistu. Sen huomaa, että ihmiset haluavat keskittyä nimenomaan siihen auttamistyöhön tai tekemiseen, mutta hallituspaikat tai kokoukset ei kiinnosta ihmisiä.”, haastateltava J, 13.7.2021.

Kokemuksena mainittiin myös rahalahjoitukset yhtenä vapaaehtoisen auttamisen muotona:

”Eniten vapaaehtoisuus toteutuu ihmisten rahalahjoitusten kautta. Nyt olemme aktivoitumassa. Facebookissa on ollut varainhankintakeräyksiä mutta mitään sen suurempaa ei ole ollut. Nyt tehdään valmiita konsepteja, joita voitaisiin ottaa haltuun. Kokemus on se, että jos siihen panostaa itsekin, niin siitä on hyötyä. Vapaaehtoisten aktivointi ja organisointi on ihan työtä sekin.”, haastateltava K, 23.7.2021.

Vapaaehtoisavun käytön esteistä kysyttäessä, esteiksi sille, ettei vapaaehtoisapua asiantuntijuuden tai muunkaan vapaaehtoisavun osalta käytetä, haastatellut nimesivät useita asioita. Esimerkiksi maantieteellinen sijainti voi asettaa omat esteensä vapaaehtoisten asiantuntijoiden löytymiselle. Suurissa kaupungeissa ja pääkaupunkiseudulla ihmisiä on enemmän ja saatavuus helpompaa. Maakunnissa ja pienillä paikkakunnilla etäisyydet ja pienempi asukasmäärä tuovat haasteita oikeiden henkilöiden löytymiselle ja saatavuudelle. Järjestötoiminta ei kata tasapuolisesti koko maata, järjestöt keskittyvät todennäköisesti sinne missä ihmisiä eniten on, kasvukeskuksiin. Pienemmissä kunnissa toiminta on pienimuotoisempaa.

”Joissain kaupungeissa avunsaanti voi olla hankalampaa, jos avunsaanti ryhmiä ei ole olemassa”, haastateltava A, 16.6.2021.

”Kyllä, ainahan se on haaste. Ajankäytöllisesti aina haaste. Vapaaehtoistyö tulee aina oman elämän hoitamisen jälkeen. Aina tarve ja avun saatavuus ei kohtaa. Osa toimijoista on koronan vuoksi jäänyt pois, riskiryhmät. Suurin haaste on, onko vapaaehtoinen käytettävissä silloin kun on tarve ja kuinka vahvasti ihminen sitoutuu tähän. Ihmisillä on tapana yliarvioida käytettävissä oleva aika vapaaehtoistyöhön.”, haastateltava B, 18.6.2021.

Vallitseva pandemia on tuonut haasteita myös järjestökentän toimintaan. Suuri haaste on kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen, onko asiantuntijalle tarvetta silloin kun hänellä on aikaa ja löytyykö asiantuntijaa silloin kun järjestössä on tarvetta. Ihmiset helposti yliarvioivat käytettävissä olevan ajan ja aikaa ei näin ollen välttämättä ole tarjota silloin kun sille olisi tarvetta, oma elämä, kuten työ, perhe, harrastukset, ystävät ja vapaa-aika priorisoidaan yleensä vapaaehtoisuuden edelle.

”Ei varmaan oikein ole kanavia, ei tiedä mistä löytää ihmisiä, jotka tekisivät vapaaehtoisia palveluita. Rahalla löytää ihmisiä, jotka tekisivät vaikka mitä. Kanavat puuttuu, joista löytää ihmisiä vapaaehtoisuuteen perustuen.”, haastateltava C, 21.6.2021.

Kaikki eivät välttämättä löydä tai osaa etsiä oikeita kanavia vapaaehtoisten löytämiselle tai sopivia verkostoja ei vain yksinkertaisesti ole. Vapaaehtoisten löytämisen kanava puuttuu.

”Meillä juuri se, ettei ole organisoitu resurssia vapaaehtoistoiminnan pyörittämiselle kattojärjestössä. Välillä räätälöity tiettyjä tehtäviä mutta se vaatii oman organisoinnin ja siitä ei ole pysyvää tehtävää tullut meille.”, haastateltava D, 23.6.2021.

Vapaaehtoisten etsiminen ja heidän toimintansa organisointi vaatii aikaa, jota järjestötoimijoilla ei oman järjestötyönsä eli perustehtävänsä toteuttamisen lisäksi välttämättä ole.

”On ollut, se vaikea saatavuus on ollut välillä ongelma.”, haastateltava E, 28.6.2021.

”No ajan puute. On vaikea löytää aikoja, jolloin kaikki pääsisivät paikalle yhtä aikaa. Vapaa-aika on ihmisillä vähissä, kun työt pyörii ja on oma elämä.”, haastateltava F, 28.6.2021.

”Se oikean ajankohdan ja oikean ihmisen löytyminen, varsinkin korona aikaan kun ei olla saatu uusia vapaaehtoisia.”, haastateltava G, 29.6.2021.

Sitouttaminen pitkäaikaiseksi toimijaksi voi olla hankalaa. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla ihmiset muuttavat ja liikkuvat, vaihtavat asuinalueita ja työpaikkoja, virikkeitä ja harrastus-

mahdollisuuksia on paljon, sitoutuminen pitkäksi ajaksi samaan paikkaan ja tehtävään ei välttämättä sovi elämäntyyliin tai se kilpailee muiden elämän osa-alueiden kanssa. Halutaan tehdä hyvää tai olla avuksi kertaluontoisesti ja siirtyä sitten kohti uusia mahdollisuuksia.

”Vapaaehtoisten sitouttaminen on hankalaa. Nuoret poimivat pop up tyyppisesti toimintoja, joissa auttavat. Osa on todella sitoutunutta ja on katsottava, etteivät tee liikaa. Ihmisten välisten vuorovaikutushaasteiden ratkomista. Pidetään koulutuksia ja tiimipäiviä, että saadaan niitä taklattua.”, haastateltava J, 13.7.2021.

”Musta tuntuu, että suurin haaste on se, että kenelläkään yhdistyksessä ei ole ollut aikaa siihen vapaaehtoisten etsimiseen ja organisointiin. Toimistotyöntekijöillä on jo kädet täynnä työtä.”, haastateltava K, 23.7.2021.

Vastauksista yleisin este oli ajanpuute, vapaaehtoisten etsimiselle ja työn organisoinnille ei ole aikaa tai yhdistyksessä ei ole henkilöä, jolle vapaaehtoisten etsintä kuuluisi tai jolla olisi aikaa heitä etsiä. Toiseksi yleisin haaste oli vapaaehtoisten löytäminen, ei ole ollut paikkaa tai kanavaa, josta vapaaehtoisia etsiä. Muina haasteina mainittiin sitouttaminen, korona-aika, oikean henkilön löytäminen kulloiseenkin tarpeeseen ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen haasteet. Oli myös kokemus, että ihmisillä on tapana yliarvioida käytettävissä oleva aika, eli saatetaan lupautua tekemään jokin asia mutta sen toteuttamiselle ei todellisuudessa löydykään aikaa.

7.4 Vapaaehtoisten löytäminen

Tässä osiossa selvitin miten tai mitä kanavia käyttäen vapaaehtoisia asiantuntijoita on etsitty tai löydetty. Täsmensin kysymystä tiedustellen, onko haastateltavan yhdistyksessä ollut koke-musta verkkopalveluista vapaaehtoisten etsimisessä? Kun haastateltavat olivat tuoneet esiin omat kanavansa vapaaehtoisten hakemiselle, esittelin lyhyesti muutamalla sanalla opinnäyte-työn toimeksiantajan ajatuksen luoda alusta, jossa vapaaehtoiset asiantuntijat ja asiantun-tija-apua tarvitsevat järjestöt voisivat kohdata. Tämän jälkeen kysyin, millaisia ajatuksia täl-lainen vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoittamisen verkkopalvelu herättää. Kaikki vastaa-jat suhtautuivat positiivisesti ja innolla ajatukseen tällaisesta kohtaamispaikasta, josta asian-tuntijoita voisi löytää.

7.4.1 Käytetyt kanavat

Sosiaalisesta mediasta on mainittu käytettävän Facebookia. Tuttavapiirillä ja järjestötoimijoi-den omilla verkostoilla on myös suuri merkitys vapaaehtoisten löytämisessä. Tutuilta ei vält-tämättä viitsitä kuitenkaan pyytää palveluksia aivan ilmaiseksi.

”Facebook. Joku tulee ja kertoo kavereilleen olevansa toiminnassa mukana. Laajenee omalla painollaan. Ei ole ollut rekrytilaisuuksia. Usein ihminen on syvällä toiminnassa ja tietää mitä toiminta on, kun hakeutuu vapaaehtoiseksi. Tämä on hyvä asia.”, haastateltava B, 18.6.2021.

”Jos tietää jonkun tutun, on voinut aina kysyä. Tuttujen kaupoissa ei kehtaa pyytää ilman korvausta, vaan on riipinyt jostain muutaman kympin edes.”, haastateltava C, 21.6.2021.

Internettiä hyödynnetään luomalla ilmoituksia, joissa etsitään nimenomaan vapaaehtoisia järjestöjen verkkosivuilla olevilla ilmoituksilla. Näissä haasteena voi olla löydettävyys, osuuko juuri oikea henkilö sivustolle ilmoitusta katsomaan, tavoittaako ilmoitus kohderyhmän.

”Jäsenyhdistyksillä saattaa olla verkkosivuillaan ilmoitus, jossa hakevat vapaaehtoisia.”, haastateltava D, 23.6.2021.

”Äitilapsi ryhmästä esimerkiksi, ei ollut enää ryhmälle vetäjää, niin ryhmän sisältä nousi ilmoitus, että olisi halukkaita ryhtymään vetämään.”, haastateltava E, 28.6.2021.

Kattojärjestö voi tukea alayhdistyksiään ja vapaaehtoisia voi löytyä järjestön sisältä. Myös yritysyhteistyö voi tuoda uusia vapaaehtoisia:

”Helsingissä on meillä se päätoimipiste, sitä kautta saadaan näihin apua, jos on tarve. Jos me nyt tarvitsisimme jotakin johonkin, niin Helsingin kautta koittaisimme neuvotella ja yritetään hankkia paikallisia ihmisiä pitämään koulutusta.”, haastateltava F, 28.6.2021.

”Osa tulee tutun kautta ja osa sosiaalisen median kautta. Ja tietenkun kun media nostaa toimintaa esille, niin aina silloin tulee potentiaalisilta vapaaehtoisilta yhteydenottoja. Yritysten vapaaehtoispäivistä jää kohtuullisen usein yksittäisiä vapaaehtoisia, jotka jäävät ilman että se yritys on siinä mukana.”, haastateltava J, 13.7.2021.

Jos järjestö ja sen toiminta on tarpeeksi tunnettua ja esillä esimerkiksi mediassa, osaavat ihmiset tarjota apuaan järjestöille itse.

”No meille on usein tultu tarjoamaan itse, joko sosiaalisen median kautta tai sähköpostilla on tullut kysymys ja esittely ja sitä kautta ollaan voitu yhteistyötä tehdä. Todennäköisesti sosiaalisen median kautta ruvetaan yhteistyötä tekemään. Ne ihmiset, jotka järjestävät sosiaalisessa mediassa tapahtumia tai jakavat sisältöä ovat myös niitä ihmisiä, joilla voisi olla mahdollisuus astua askel eteenpäin ja tulla mukaan muutenkin toimintaan ja heiltä voi löytyä se motivaatio ja resurssit.”, haastateltava K, 23.7.2021.

Yhdestätoista haastatellusta yhdeksän mainitsi vapaaehtoisten löytyvän sosiaalisen median kautta. Somessa käytettynä kanavana eriteltiin Facebook ja siellä ollut hakuilmoitus tai vapaaehtoinen on itse ollut Facebookin kautta yhteydessä yhdistykseen. Sosiaalisessa mediassa

on voitu luoda myös tapahtumakutsu, johon vapaaehtoiset ovat voineet vastata. Internetin kautta mainittiin ilmoitettavan vapaaehtoisten tarpeesta myös järjestöjen kotisivuilla. Ilmoituksella on etsitty esimerkiksi blogille kirjoittajaa.

Internetin ulkopuolella vapaaehtoista asiantuntijuutta löydetään järjestön tai yhdistyksen toiminnassa jo mukanaolevien henkilöiden joukosta tai toiminnassa mukana olevien henkilöiden tuttavien joukosta. Kattojärjestöillä saattaa myös olla omat kontaktinsa, joita tarvittaessa alayhdistykset voivat hyödyntää. Haasteena kaikissa käytetyissä kanavissa on mielestäni se, tavoitetaanko oikeita ihmisiä, oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa.

7.4.2 Verkkoalustat

Haastatelluista kolme vastasi, että yhdistyksessä on kokemusta verkkoalustojen käytöstä vapaaehtoisen asiantuntijuuden etsimisessä. Kaksi vastaajaa totesi, että alustoja on käytetty kattojärjestössä tai Helsingissä mutta paikallisyhdistyksissä niiden käytöstä ei ollut kokemusta, eikä käytettyä alustaa osattu nimetä. Yksi haastateltava totesi, että rahalahjoitusten hankkimiseen on olemassa erilaisia alustoja ja että joskus on ollut eräällä pankilla pankin hallinnoima alusta, joka kuitenkin siirtyi Kansalaisareenalle. Yksi haastatelluista osasi täten nimetä tämän Kansalaisareenan verkkoalustan, josta vapaaehtoisia voisi etsiä. Yksi haastatelluista tiesi Goodwill yhdistyksen Lahjoittamosta. Tämän perusteella voin todeta, että otannan osalta verkkoalustat eivät vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoittamisen osalta ole juuri lainkaan tunnettuja järjestökentällä järjestöjen edustajien keskuudessa.

7.4.3 Ajatukset vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoittamisen verkkopalvelusta

Haastatelluista kahdeksalla ei ollut aiempaa kokemusta tai tietämystä verkkopalveluiden käytön mahdollisuudesta vapaaehtoisen asiantuntijan etsimiseen ja löytämiseen. Haastattelussa kuvailin palvelun mahdollistavan asiantuntijan ja asiantuntija-apua tarvitsevan järjestön kohtaamisen ja kysyin haastateltavien ajatuksia tällaisesta palvelusta. Kaikki vastaajat ajattelivat palvelun kuulostavan hyvältä. Palvelusta löydettiin ajatuksen tasolla monia hyviä puolia.

”Käytännössä kuulostaa erittäin hyvältä palvelulta tai tulevalta palvelulta. Ei fyysisesti tarvitse olla läsnä ja helpottaa asiantuntijuuden ja avuntarpeen kohtaamista.”, haastateltava A, 16.6.2021.

Hyötynä nähtiin mm. kertaluontoisen auttamisen mahdollisuus, joka ei vaatisi ainakaan samaan kohteeseen pidempää sitoutumista tai järjestön toiminnassa muutoin mukana olemista kuin juuri tietyn osaamisen kertaluontoisen lahjoittamisen osalta. Nähdään mahdollisuus löytää juuri oikeanlaista eli tarvetta vastaavaa apua:

”Se olisi kiva, voisi enemmän hyödyntää pop up tyyppisten vapaaehtoisten hyödyntämistä. Ei tarvitsisi sitoutua pitkäksi aikaa vaan vois tarjota omaa panostaan, kun itselle sopii. Saatavilla juuri oikeanlaista vapaaehtoisapua.”, haastateltava B, 18.6.2021.

”Isoa kiinnostusta, että tota se on kyllä niin uusi aluevaltaus, että tosi kiinnostava ajatus!”, haastateltava C, 21.6.2021.

Kohtaamispaikan tai alustan markkinointi järjestöille ja tutuksi tekeminen ylipäättensä kenelle vain olisi merkittävässä roolissa, jotta sekä asiantuntijat, että järjestöt sen löytäisivät. Helpokäyttöisyys olisi toivottavaa, jotta käyttö olisi yhtä yksinkertaista kuin muissakin tyypillisimmässä sovelluksissa, joita arjessa käytetään.

”Iso haaste siinä, että se löydetään, sekä vapaaehtoiset, että palvelua etsivät löytäisivät sen. Kun rupeaa toimimaan, kuulostaa hyvältä. Osa jäsenistä on niin iäkkäitä, että mitenhän oppivat käyttämään tuollaista palvelua? Miten koetaan kynnys arjessa sen käyttämiseen?”, haastateltava D, 23.6.2021.

”Just ajattelen tässä, että meillä on omissa organisaatioissa alkamassa oma valtakunnallinen projekti, jossa vapaaehtoisia olisi tarkoitus löytää. Aloitetaan verkostotapaamiset ja niissä olisi tarkoituksena heitellä ideoita ja alkaa pohtimaan, miten voisimme kehittää vapaaehtoistoimintaa.”, haastateltava E, 28.6.2021.

”Kuulostaa nykypäiväisellä toteutettavalta idealta!”, haastateltava F, 28.6.2021.

Alustan avulla vapaaehtoisavun tarpeita olisi hyvä luokitella aihealueittain, jotta etsiä/ tarjota voisi juuri tarvitsemaansa osaamisalaa.

”Jos sellaista voisi käyttää, tulisi määriteltyä tarkemmin niitä tarpeita.”, haastateltava H, 6.7.2021.

”Olis ihan loistavaa tuollainen, että olis saatavilla se apu sitten kun sitä tarvii.”, haastateltava I, 7.7.2021.

Mitä helpommaksi asian käyttäjän kannalta tekee, sitä todennäköisemmin se vetää puoleensa käyttäjiä.

”Kun tilanteet saattavat pienessä järjestössä tulla yllättäen ei siihen ole oikein aikaa eikä potkua, ellei ole jotain tuttavaa mutta kaikki eivät ole sen tyyppisiä, jotka haluavat lahjoittaa aikaansa. Varsinkin pienten järjestöjen ja miksei isompienkin kannalta tuo olisi loistava. Tämä kyllä paikkaa sitä vajetta ihan kivasti plus antaa mahdollisuuksia ihmisille tehdä vapaaehtoistyötä.”, haastateltava J, 13.7.2021.

”Jos joku vaikka lakiosaamista tai kirjanpidollisia taitoja omaava henkilö sinne ilmoittautuu. Toihan avaa vapaaehtoisuuden lahjoittamisen kenttää valtavasti. Jos esimerkiksi kesälomalla ei ole saatavilla ketään lakiasiantuntijaa ja se olisi mahdollisuutta löytää noin niin toihan kuulostaa tosi hyvältä.”, haastateltava K, 23.7.2021.

Vastausten perusteella verkkoalustalla nähtiin ajatuksen tasolla olevan mahdollista löytää oikeanlainen osaja oikeaan tilanteeseen ja tarpeeseen helpommin kuin mitä tähän mennessä on sosiaalisen median kanavan tai tuttavapiirin kautta onnistuttu. Alustan kautta voisi ajatella järjestöjen ja yhdistysten avuntarpeet määriteltävän tai luokiteltavan helpommin. Alusta voisi ajatuksen tasolla mahdollistaa kertaluonteisen avunannon ilman pidempiaikaista sitoutumista avunantajan taikka saajan osalta. Ajatus alustasta koettiin nykyaikaisena.

Haasteitakin alustasta löydettiin juuri sen löytämisen osalta. Pohtia voisi, kuinka ja millaisella markkinoinnilla ja tiedottamisella tällainen lahjoitus alusta saisi suurempaa näkyvyyttä ja tulisi paremmin niin yhdistysten ja järjestöjen, kuin myös vapaaehtoisten osaamistaan lahjoittaa haluavien ihmisten tietoisuuteen ja kuinka mukaan saadaan myös niitä ihmisiä, jotka eivät vielä tiedosta, että omalla osaamisella ja sen lahjoittamisella voisi auttaa toisia. Haasteena mainittiin myös iäkkäämpien jäsenien taito oppia käyttämään tällaista alustaa, helppokäyttöisyys olisi tärkeä elementti. Vastauksista tuli esiin yhden haastateltavan kautta, että hänen edustamassaan organisaatiossa vapaaehtoistyötä on järjestön oman projektin kautta tarkoitus nostaa toiminnassa enemmän esiin. Muuallakin on siis innostuttu vapaaehtoisen asiantuntijuiden hyödyntämisen mahdollisuuksien laajentamisesta, aihe ja sen kehittäminen kiinnostaa.

7.5 Vapaaehtoisuuden lahjoittamiseen liittyvä ohjeistus

Tässä osiossa pyrin saamaan esiin haastateltavien näkemyksiä siitä, millaisia ohjeita tai apuvälineitä he kaipaisivat vapaaehtoisuuden lahjoittamiseen liittyen. Esimerkkinä mainitsin oppaan hyvistä käytänteistä, sopimus pohjat ja muun tiedon. Kysyin myös, mikä haastateltavien mielestä voisi helpottaa asiantuntijavapaaehtoisten käyttöä järjestöjen työssä. Kaikki haastateltavat toivat esiin näkökulmia molempiin esitettyihin kysymyksiin.

7.5.1 Ohjeet ja apuvälineet

Kaksi haastatelluista oli sitä mieltä, etteivät tarvitse enempää ohjeistuksia vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoittamiseen liittyen, sillä heillä toiminta on jo vakiintunutta ja ohjeistukset ovat olemassa. Toinen näistä vastaajista kuitenkin koki, että uusille vapaaehtoisten kanssa toimintaa aloittaville yhdistyksille kaikenlaiset ohjeistukset ovat tarpeellisia, jotta toimintaa voidaan alustaa. Toinen ohjeistuksia kaipaamaton vastaaja mainitsi, että heillä on valmiina sopimus pohjat, perehdytyskuvio ja kaavio valtakunnallisesti. Vaitiolon vastaaja mainitsi keskeiseksi, vaitiolosopimus allekirjoitetaan ja siihen sitoudutaan. Joka kerta vapaaehtoinen myös ohjeistetaan tehtävään. Näin ollen myös vastaajat, jotka eivät kokeneet tarvitsevänsä

enää ohjeistuksia, osasivat nimetä tarvittavia ohjeistuksia, joita heillä on jo aiheeseen liittyen olemassa ja joita tarvitaan.

Haastatelluista yhdeksän nimesi ohjeita, joita ovat tarvinneet tai tarvitsisivat, jotta vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoittaminen olisi sujuvampaa tai mahdollistuisi. Vastaja kommentoivat seuraavanlaisesti:

”Sopimus pohja kuulostaa tässä alkuvaiheessa hyvältä. Sopimusta tehtäessä se työn ja vapaaehtoisuuden tilaaja ja asiantuntija kohtaavat, ettei tule tilannetta, että ajatellaan ettei tämä mennyt niin kuin oli ajateltu. Se on kummankin etu, tilaajan sekä työntekijän. Olisi kiinnitettävä huomiota siihen, ettei tule väliporrasta, joka syö jonkun toisen elinkeinoa. Miestin, miten tavallaan kaikki voittaisi. Ajatus, että voidaan antaa palvelua ilmaiseksi x määrä ja sitten sitä palvelua voitaisi ostaa lisää, jotta asiantuntijat hyötyisivät vapaaehtoisuudesta osallistumalla tällaiseen verkostoon ja voisivat löytää uusia asiakkaita. Ajattelen että sellainen balanssi olisi hyvä löytyä, jottei kenenkään elinkeino kärsi.”, haastateltava C, 21.6.2021.

Asiaa osattiin pohtia myös pidemmälle ja todeta vapaaehtoisen avun lahjoittamisen tuovan mahdollisuuksia myös asiantuntijoille uusien maksavien asiakkaiden löytämiselle annetun vapaaehtoisen avun myötä.

Markkinointia, viestintää ja tiedottamista:

”Tiedottamista, jotta palvelu, josta vapaaehtoisia voisi etsiä, löytyy. Kiinnostuneita voisi löytyä, kun saadaan hyvä alkuinfo, jotta ymmärretään se hyöty siinä. Vastuu ja tietyt sopimus pohjat tietysti.”, haastateltava D, 23.6.2021.

”Teknologian käyttö ja viestintä, millaista viestiä annetaan ulospäin”, haastateltava F, 28.6.2021.

”Sellainen opas käytännön ohjeista ja vinkeistä olisi kyllä hyvä.”, haastateltava G, 29.6.2021.

Sopimus pohjat ja oppaat mainittiin useissa vastauksissa. Esillä voisi olla myös tieto, mitä pitää huomioida alaikäisten kanssa toimittaessa, vapaaehtoisella kun täytyy niissä tilanteissa esim. nuorten kanssa toimiessaan olla esittää rikosrekisteriote. Vaitiolo- tai salassapitosopimus olisi oleellinen osa alustan tarjoamaa materiaalia.

” Ehkä siinä joku sopimus pohja voisi olla. Riippuu niin paljon siitä, että mitä ne asiat siellä olisivat, mitä tehdään ja mitä se vaatisi toteutuakseen, en tiedä osaanko mieltä isoa kuvaa. Mitä matalampi se kynnyks olisi lähteä käyttämään, niin sitä parempi, sopimus pohjat voisi helpottaa. Jos nuorten kanssa tekee, tarvitaan rikosrekisteriotteet. Hyviä ohjeita ylipäätään, että olisi mahdollisimman helppoa aloittaa.”, haastateltava H, 6.7.2021.

Sähköistä käytettävyyttä ja täytettävyyttä odotetaan:

” Tietenkin nykypäivänä se, että olisi kaikki mahdollista täyttää sähköisinä. Kun tuo vaitiolo-velvollisuus sopimus täytyisi täyttää, niin sen kun saisi sähköisenä ja saisi muutakin kaikkea mahdollista sähköisenä.”, haastateltava I, 7.7.2021.

Tietoa siitä, millainen sopimus vapaaehtoistyössä tarvitaan, miten verottaja suhtautuu vapaaehtoistyöhön, kuuluuko jonkun osapuolen maksaa palvelusta veroa vaikka sen saisi tai tekisi maksutta tai ilman palkkiota:

”Meillä itsellä on meidän toimintaan liittyviä ohjeistuksia. Jos osaamista ja ammattitaitoa lahjoitetaan, tarvitaanko siinä jotain erilaisia sopimuksia? Meillä tilitoimisto tekee hommia pro bono. Puhuttiin, että verotoimisto saattaa puuttua siihen ja siitä pitäisi maksaa alv:t.

Ehkä tämäntyyppisiin neuvoa ja jos on jotain muuta, mitä pitäisi siinä huomioida, niin kaikki kokemukset ovat tervetulleita.”, haastateltava J, 13.7.2021.

Alusta tai polku, jonka kautta kaikki tarvittava tieto olisi koottu samaan paikkaan:

”Esimerkiksi semmoinen polku siitä tilanteesta, että menen nettisivuille etsimään sitä polkua, että miten pääsen vapaaehtoisuuden lahjoittamiseen. Uskon että muut pienemmät yksityiskohdat selviävät sieltä, jos ikään kuin luodaan roadmap valmiiksi.”, haastateltava K, 23.7.2021.

Haastateltavat nimesivät vastauksissaan tarvitsevansa sopimus pohjia, informaatiota siitä, mistä etsiä vapaaehtoisia, kuinka löytää sivustolle ja käyttää teknologiaa avuksi. Ohjeistusta nimettiin kaivattavan myös siinä, kuinka viestiä ulospäin yhdistyksen avuntarpeista sopivalla tavalla. Kaiken löytyminen ja käyttäminen sähköisenä mainittiin nykypäivänä tärkeäksi. Yksi vastaaja pohti asiaa myös pidemmälle asiantuntijoiden näkökulmasta ja vapaaehtoisuuden lahjoittajan näkökulmasta hyödyn löytymiselle, pohtien että voisi olla malli, jossa tietyn määrän työtä saa ilmaiseksi ja lopusta maksetaan korvaus. Verotuksellisissa asioissa kaivattiin myös neuvoa ja nämä voisivat olla sellaisia asioita, joista yhteen kootut ohjeet olisivat hyödyllisiä, jotta jälkikäteen tulevilta veroyllätyksiltä välttyttäisiin. Vaitiolo- ja salassapitosopimus olisi yksi erityisesti saatavilla oleva lomake pohja toive.

7.5.2 Mikä voisi helpottaa asiantuntijavapaaehtoisen käyttöä järjestöissä?

Tässä osiossa haastateltavat antoivat näkemyksiään siitä, mitkä asiat voisivat helpottaa vapaaehtoisen asiantuntijuuden käyttöä heidän näkökulmastaan. Vastaajista kahdeksan koki, että helpompi saatavuus ja siihen liittyen paikka, josta tietäisi ja osaisi vapaaehtoisia etsiä olisi merkittävin käyttöä helpottava tekijä. Lisäksi vastaavat toivat esiin seuraavat näkökulmat:

”Nykyisin menee niin päin, että tulee ensin ihminen, jonka vahvuuksia tiedustellaan. Voisi mennä asiantuntija edellä, jotta vapaaehtoinen olisi löydettävissä osaamisensa kautta”, haastateltava B, 18.6.2021.

Vastajaan mainitsema asiantuntija edellä ajatus olisi juuri se, mitä palvelulla voisi olla tarjottavana ja jolle järjestöissä eniten tarvetta olisi, jotta saatavan avun osaamisala ei rajoittuisi siihen osaamiseen, jota järjestöissä toimivilta henkilöiltä tai heidän lähipiiriltään tai verkostoiltaan löytyy.

” Että tulokulma ei olisi se, että järjestöt hankkivat ilmaista työvoimaa ja asiantuntijat kokevat, että pyyntöjä tulee kymmeniä. Jotenkin, että saisi sen palvelun niin, että kaikki voitavat. Mä mietin tällaista opiskelija näkökulmaa, se ammattitaito kehittyy oikeiden tilanteiden parissa. Miten vapaaehtoista asiantuntijuutta voisi markkinoida opiskelijoille työharjoitteluna? Oppilaitosten ohjaajien tukitoimet olisivat mukana. Olisi yhdessä oppimista asiantuntijatehtävään. Siellähän voisi kehittyä asiantuntija verkostoja, syntyä yrityksiä. Opiskelijoilla olisi mahdollisuus testata omaa osaamistaan todellisessa ympäristössä. Asiantuntija-verkostossa voisi olla kokeneita konkareita, jotka voisivat toimia mentoreina opiskelijoille. Asiantuntijoille voisi tulla ymmärrys, että tämä ei tarkoita sitä, että sinulta viedään elinkeino, vaan voit löytää myös hyviä työntekijöitä, vaikka omaan firmaan. Ettei tule tilanteita, joissa ajatellaan, että raha ei liiku ja vaan toiset hyötyy ja toiset joutuvat tekemään työn.”, haastateltava C, 21.6.2021

Yksi haastateltava pohti syvällisemmin mahdollisuuksia, joita alusta loisi ja löysi tästä mahdollisuuden tarjota opiskelijoille mahdollisuuksia työharjoitteluun, ammattitaidon ja kokemuksen kehittymiseen ja verkostoitumiseen ja asiantuntijoille mahdollisuuden löytää uusia työntekijöitä. Monella alalla jo opiskelijat osaavat ja voivat toteuttaa erilaisia projekteja ja yhteistyötä esimerkiksi oppilaitosten ja yritystenkin välillä on jo olemassa. Oppilaitosyhteistyön laajentaminen järjestöihin entisestään hyödyntäisi varmasti molempia osapuolia ja kehitettävä alusta voisi toimia kanavana myös tähän.

” Viestiminen hyvistä esimerkeistä ja onnistumisista. Yhdistysten yhteistyö ja yhdistysten sisäisen osaamisen jakamista myös voisi olla siinä”, haastateltava D, 23.6.2021.

”Näkyvyys, vapaaehtoisten näkyvyys ja oman työn näkökulmasta, että tuotaisiin enemmän esiin sitä, että vapaaehtoiseksi voi tulla.”, haastateltava E, 28.6.2021.

Onnistuneista yhteistyökokemuksista viestiminen ja niitä referensseinä käyttäen toisi tarvittavaa näkyvyyttä ja lisäisi tunnettavuutta. Hintaa ja rahaa on yleinen haaste monessa asiassa.

” Hintaa ratkaisee, nyt ei tule mieleen sellaista asiaa, mikä olisi haaste, jos olisi maksutonta.”, haastateltava F, 28.6.2021.

”Tietysti se, että löydetään vapaaehtoisia kohtuullisen nopeasti, kun on se case” On mietitty, pitäisikö olla asiantuntijapankki”, haastateltava J, 13.7.2021.

”Toi on niin case kohtaista.”, haastateltava K, 23.7.2021.

Helpottavina tekijöinä voidaan vastausten perustella nähdä markkinoinnin, jossa palvelusta saatuja hyviä kokemuksia tuodaan muiden käyttäjien tietoisuuteen esimerkkinä ja muita toimintaan mukaan rohkaisevana mainontana. Vapaaehtoisten nopea löytyminen juuri silloin kun tietylle osaamiselle on tarvetta ja avun maksuttomuus, joka ajatuksen taustalla vahvasti onkin, koetaan helpottavina tekijöinä. Nykyisin saattaa olla niin, että järjestön tai yhdistyksen käytettävissä pro bono on vain sellaista osaamista, jota löytyy järjestön toimihenkilöiltä tai aktiiveilta tai heidän verkostoistaan ja mikäli heiltä ei löydy osaamista, jolle järjestössä tai yhdistyksessä olisi tarvetta, voi tämä koitua esteeksi vapaaehtoisen asiantuntijuuden hyödyntämiselle. Mikäli ei ole verkostoja tai yhteyksiä, joista oikeanlaista osaamista löytyy, sitä ei välttämättä saada lainkaan. Asiantuntija edellä menemisellä vastaaja viittaa toimintamalliin, jossa henkilö olisi löydettävissä juuri osaamisensa kautta ja tällaiselle on tarvetta.

Yksi vastaaja pohti enemmän isoa kuvaa ja kokonaisuutta sekä järjestöjen että asiantuntijoiden näkökulmasta ja toi ajatuksissaan esiin myös opiskelijoiden mahdollisuuksia ja mukanaan tuomia hyötyjä kokonaisuudelle. Rekrytoimalla oppilaitoksia ja opiskelijoita mukaan toimintaan, voisi näin ollen tarjota opiskelijoille arvokasta työkokemusta heidän osaamistaan hyödyntäen. Tarjoamalla opiskelijoille harjoittelupaikkoja tai oppimistehtäviä järjestöistä nousevien tarpeiden mukaan, voisi toiminnalla rakentaa yhteistyötä, saada järjestöihin mukaan uusia toimijoita, löytää tilanteita, joissa molemmat hyötyvät, niin järjestö saamansa työn kautta, kuin asiantuntijana opettajan ohjauksessa tai jo valmiin asiantuntijan mentoroitavana toimiva opiskelija, joka saisi sekä oppimiskokemuksen, opintopisteet, että pääsisi rakentamaan työelämän verkostoja jo opiskeluaikana.

Vapaaehtoisen asiantuntijuuden käyttöä helpottavat tekijät ovat osaltaan varmasti myös taupaus- ja järjestökohtaisia, kuten eräs haastateltava totesi. Jokaisella avun tarvitsijalla ja avunantajalla on erilaiset lähtökohdat, aiemmat kokemukset ja kulloinenkin tilanne, joka voi vaikuttaa helpottavien tekijöiden määrittelyssä täysin eri lailla eri tilanteissa ja tarpeissa. Tärkeää on kuitenkin huomata, että suurin helpottava tekijä alkuun pääsemiseksi, olisi luoda paikka, jossa asiantuntijat ja heitä tarvitsevat voisivat helposti kohdata ja nykyaikana paikan tulisi olla sähköisesti saavutettava ja helppokäyttöinen.

7.6 Vapaat ajatukset

Tässä osiossa kirjasin muistiin haastateltavilta haastattelun perusteella heränneitä ajatuksia, joista voisi olla hyötyä kokonaisuutta ajatellen. Tässä kohden haastateltavilla oli myös mahdollista antaa palautetta itse haastatteluun liittyen. Ensimmäiseltä haastateltavaltani sainkin

palautteen, että kysymyksiä voisi hieman yksinkertaistaa, osassa kysymyksistä oli vaikea ymmärtää mitä kysymyksillä haettiin takaa mutta selvennykset auttoivat ymmärtämään kysymykset. Tämän palautteen myötä pyrin esittämään kysymykset seuraavissa haastatteluisa mahdollisimman selkeästi ja kertomaan haastateltavalle jo haastattelun alussa, että kysymyksiä on viideltä eri aihealueelta ja lisäksi vielä avoin kysymys ja että kaikkiin kysymyksiin saa esittää vastakysymyksiä ja pyytää tarkennuksia, jos kysymys tuntuu vaikealta.

Kolme haastatelluista ilmoitti, ettei heille tullut haastattelun perusteella muita ajatuksia mieleen. Yksi haastateltava oli kiinnostunut siitä, miten löysin juuri hänet haastateltavaksi ja kuvailin hänelle, kuinka löysin hänen yhteystietonsa edustamansa järjestön internetsivuilta.

Kuudella haastatellulla heräsi vielä ajatuksia, joista osa oli samankaltaisia kuin toisten haastateltavien vastaukset varsinaisiin kysymyksiin, mikä vahvisti otannan osalta osaa aiemmin esiin tulleista vastauksista. Otteita ajatuksista:

”Kun olen itse ollut vapaaehtoinen 10-vuotta, olen huomannut, että ihmisillä vaihtelee sitoutuminen, asioiden tekeminen ja ajan antaminen, kuulostaa oikein hyvältä, jos olisi valmis palvelu, josta voisi hakea tiettyyn asiaan asiantuntijaa. Olen nähnyt vapaaehtoisuudessa, että osalle ei sovi pitkä sitoutuminen, Elämä on muutoksessa ja lyhyemmät vapaaehtoisjutut voisi olla hyvä juttu.”, haastateltava B, 18.6.2021.

”Se on tosi kiinnostava ja siinä on kaikki menestymisenmahdollisuudet. Kun vain löydettäisiin mahdolliset sudenkuopat. Kun pääsisi kokeilemaan sitä kevyesti ja palvelua pääsisi kehittämään sekä käyttäjät että asiantuntijat. Olisi yhteiskehittämistä se alustan luominen. Mitä tarvittavaa apua on konkreettisesti. Voidaan rastittaa missä tarvitaan apu, mutta avun tarve pitäisi tarkasti määritellä, jotta asiantuntija tietää mihin ryhtyy. Jos ensin priiffaat asiantuntijaa puolipäivää ja sitten selviää, ettei tähän asiantuntijuus riitäkään. Kaikkien aika on mennyt hukkaan. Ymmärretään, että mihin ryhdytään. Vaatii varmasti toistoja käytön suhteen.”, haastateltava C 21.6.2021.

”Se on harmillista, jos ensin luodaan hyvä alusta ja sitten se ei lähde liikenteeseen.”, haastateltava D, 23.6.2021.

”Organisaation sisällä sen vapaaehtoisuuden selkeyttäminen ja yhteistyö.”, haastateltava E, 26.6.2021.

”Jään mielenkiinnolla odottamaan, mitä on tulossa. Eiks niin että Goodwillillä on Lahjoittamo. Ehkä se, että jos itse lähdetäisiin kasaamaan tällaista verkostoa, niin se että, kuka sitä pyörittäisi ja miten, ottaa aikansa. Tälle alustalle olisi kyllä käyttöä, jos sellainen vaan saadaan.”, haastateltava J, 13.7.2021.

”Pyörii ehkä ajatukset edelleen, siinä että kuinka paljon vie resursseja se vapaaehtoisten organisointi ja ohjeistus ja muu niin jos palvelussa on raamit sille palvelulle niin se helpottaa. Vapaaehtoisuuden lahjoittaminen, minkä pitäisi olla iloinen asia, niin se muuttuu helposti painolastiksi, jos se vaatii paljon työtä ja organisointia. Kun toiminta automatisoituisi niin se ehkä lähtisi toimimaan paremmin.”, haastateltava K, 23.7.2021.

Alustan kehittäminen vapaaehtoisuuden lahjoittamista helpottamaan nähtiin hyvänä asiana ja koettiin sille olevan tarvetta ja sen helpottavan auttajien ja autettavien kohtaamista, avun tarpeen määrittämistä ja avunannon mahdollisuutta. Aihe herätti innostusta ja kiinnostusta. Alustan kautta ohjeistusten ja sopimusten teko ja löytyminen voisi olla helpompaa ja sitä kautta palvelun käyttäminen voisi olla järjestöille vapaaehtoisavun käyttöä helpottava tekijä. Alusta itsessään olisi pohja uusien verkostojen syntyemiselle ja osaamisen jakamiselle sekä läikkymiselle. Alustalla voisi altistua tiedolle, jota ei muualta osaisi etsiä tai löytää, oppia siis enemmän uutta kuin mitä käyttäjä osaisi odottaa.

Alusta voisi olemassaolollaan avata uusia mahdollisuuksia järjestöissä löytyvien avuntarpeiden hahmottamiselle järjestöjen toimijoiden keskuudessa, tarjota mallia kehittämiseksi ja kehittymiseksi, luoda osaltaan uusia toimintakulttuureita ja tuoda mahdollisuuksia johtamiselle ja sen kehittämiseksi.

8 Tulosten yhteenveto

Tässä luvussa luettelen tiivistetysti edellisen luvun tulokset poimittavaksi osaksi hyviä käytänteitä. Taulukko tuo esiin tutkimuksen tulosten ydinasiat järjestöjen edustajien näkökulmasta. Avuntarpeet ovat järjestöissä esiintyviä asiantuntijuutta vaativia tarpeita. Esteet ovat seikkoja, joiden vuoksi vapaaehtoista asiantuntija-apua ei haastateltujen edustamissa järjestöissä olla käytetty. Käytetyt kanavat kuvaavat mistä haastateltujen edustamat järjestöt asiantuntija-apua etsivät ja löytävät. Ohjeistus tuo esiin niitä asioita, joihin järjestöissä kaivataan ohjeita. Helpottavat tekijät ovat asioita, joita tarvitaan, jotta vapaaehtoisten asiantuntijoiden apua käytettäisiin järjestöissä enemmän.

Avuntarpeet:	Esteet:	Käytetyt kanavat:	Ohjeistus:	Helpottavat tekijät:
Lakiasiat / hallinto	Etsintäkanavan puuttuminen	Internet: verkkosivuilmoitus/ sosiaalinen media; Facebook	Toimintaohjeistus	Tiedonsaanti

Taloushallinto	Ajankäyttö / ajanpuute	Omat verkostot, tuttujen kautta	Sopimuspohjat	Kanava, josta etsiä vapaaehtoisia
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen haaste	Järjestön toimihenkilöistä / toiminnassa mukana olevista	Perehdytys	Löydettävyyys / näkyvyys
Tietotekniikka	Varojen vähäisyys	Järjestön toiminnan kohde-ryhmistä	Tietoa mitä sopimuksia tarvitaan	Kokemus
Viestintä	Vaikea saata- vuus/ vapaaehtoisien löytäminen	Kampanjoiden kautta	Veroasiat	Aika
Vapaaehtoistyö käytännön tehtävissä	Koronatilanne	Kattojärjestön kontaktien kautta	Vaitiolo/salassapitosopimukset	Hyvien esimerkkikokemusten jakaminen
Kielitaito / tulkkipalvelut/ käännöstyöt	Ihmisten väliset vuorovaikutus- haasteet	Ihmiset tarjoutuvat itse mukaan tai avuksi		Markkinointi / näkyvyys
Luovat alat, taide, liikunta, musiikki	Odottelu sopivista tehtävistä / tekijöistä	Yritysten vapaaehtoispäiviltä / yritysyhteistyöstä		Helppo saata- vuus
Mainonta / markkinointi	Sitouttamisen haasteet			Maksuttomuus
Editointi / ohjaus / visuaalisuus	Tietämättömyys verkkopalveluiden olemassa- olosta			Sähköinen käytettävyyys / saatavuus

Rakennusten kunnostus / pienremontointi /huolto				Oikea kohdentuneisuus
Pedagogiset / ohjaukselliset taidot				

Taulukko 1, Yhteenveto

9 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Kun ajatellaan, kuinka paljon Suomessa toimii järjestöjä sekä yhdistyksiä, ja kuinka paljon näissä järjestöissä ja yhdistyksissä toimii vapaaehtoisuuden periaatteilla henkilöitä erilaisissa tehtävissä, voidaan vapaaehtoistyön todeta olevan merkittävä osa suomalaista yhteiskuntaa. Varmasti jokainen meistä on joko itse joskus toiminut tai tuntee jonkun, joka on osallistunut jonkin yhdistyksen tai uskonnollisen yhteisön toimintaan vapaaehtoisena. Esimerkiksi urheiluseuratoiminnasta tai seurakuntien nuorisotyöstä löytyy varmasti suurelta osalta kansalaisista kokemusta.

Vastaavasti myös osaajia ja asiantuntijoita voidaan ajatella olevan paljon. Jokainen, jolla on akateeminen tai ammatillinen koulutus tai harrastusten tai omien mielenkiinnonkohteiden myötä hankittua osaamista jostain aihealueesta voidaan ajatella asiantuntijaksi. Maassamme on näin ollen valtava määrä sekä asiantuntijoita että järjestötoimijoita, osaamista ja osaamisen tarvetta. Näiden osaajien ja osaamisen tarpeiden kohtaamisen mahdollistamiselle tarvitaan paikka. Kysynnän ja tarjonnan kohtaamisella voidaan mahdollistaa, kehittää ja tehostaa järjestöjen toimintaa.

Haastattelujen tulosten perusteella voin todeta, että järjestöissä on tarvetta monenlaiselle asiantuntijuudelle, oikeastaan kaikenlaiselle asiantuntijuudelle, niin akateemistenalojen kuin ammatillistenkin alojen osaamiselle sekä myös tavalliselle vapaaehtoisuudelle, joka ei tarvitse erityistä osaamista mutta jota voi toteuttaa myös pelkästä auttamisen halusta ja tilanteissa, joissa voi päästä mukaan järjestöjen toimintaan, verkostoitua ja tulla myöhemmin avuntarpeiden ilmentyessä myös ammatin tai harrastuksensa tuoman osaamisensa kautta tarvittavaksi asiantuntijaksi vapaaehtoiseksi.

Haastattelujen perusteella voin todeta tutkimuksen vahvistaneen käsitystä siitä, että järjestökentällä vapaaehtoisten hyödyntäminen on pitkälti riippuvaista siitä, millaista asiantuntijuutta juuri kulloisenkin järjestön toiminnassa mukanaolevilla tai heidän tuttavillaan tai verkostoillaan on ja millaista asiantuntijuutta kulloinkin onnistutaan tarpeisiin ja tilanteisiin näistä verkostoista tai sosiaalisen median kautta löytämään.

Tutkimuksessa selvisi, että kaikkea olemassa olevaa vapaaehtoisuuden tarvetta ei järjestöissä välttämättä edes tunnisteta tai kaikkea vapaaehtoisten tekemää työtä mielletä vapaaehtoiseksi avuksi. Tämän havainnon tein, kun etsin haastateltavia. Erään järjestön ensimmäinen edustaja, jota lähestyin, kertoi, ettei hän ole sopiva haastateltava tutkimukseen, sillä heidän järjestössään ei käytetä tämältyyppisiä vapaaehtoisia. Saman järjestön toinen edustaja osallistui haastatteluun ja kertoi järjestössä käytettävän vapaaehtoisia ja että heillä olisi tarvetta vapaaehtoiselle asiantuntija-avulle enemmänkin.

Vapaaehtoiset ja vapaaehtoisavun tarvitsijat yhdistävälle verkkopalvelulle, alustalle tai sovellukselle olisi kentällä suuri tarve ja siihen otannan mukaan suhtaudutaan positiivisesti, kiinnostuneesti, vastaanottavasti ja sitä toivottaisiin markkinoitavan, jotta se tulisi järjestöjen edustajien ja järjestöissä vapaaehtoisia etsivien tietoisuuteen valmistuttuaan. Markkinointia tarvittaisiin myös asiantuntijoiden suuntaan, jotta myös heidät saataisiin löytämään palvelu. Palvelu voisi tarjota myös opiskelijoille mahdollisuuden löytää esimerkiksi opiskeluprojekteja tai harjoittelupaikkoja oman tulevaisuuden osaamisalansa piiristä, jolloin sekä asiantuntija tai osaaaja että järjestö molemmat voisivat hyötyä yhteistyöstä. Alusta voisi tarjota mahdollisuuden verkostoitumiseen kaikille käyttäjäosapuolilleen.

Alustan tarjoamaan palveluun olisi hyvä koota saataville yleisiä sopimuspohjamalleja ja ohjeistuksia mm. vaitioloon, tarvittaviin lupa-asioihin, kuten esim. rikosrekisteriotteen tarvittavuuteen lasten ja nuorten parissa työskennellessä ja verotuksellisiin asioihin liittyen. Hyvät kokemukset ja sopimusmallit voisivat rohkaista palvelun käyttöön ja toimia esimerkkeinä muille.

Alustan markkinoinnissa olisi hyvä korostaa sen käytön vapaaehtoisuutta ja maksuttomuutta sekä vaivattomuutta kaikille osapuolille, jotta palvelun kohderyhmään kuuluvat eivät epäröisi käyttää palvelua luullen sen olevan aikaa vievää tai aiheuttavan toimintaan tai toimijalle lisäkustannuksia. Palvelu voisi säästää järjestöjen vapaaehtoiskoordinaattoreiden ynnä muiden toimijoiden aikaa ja resursseja rekrytoinneissa.

Alusta itsessään voisi työllistää henkilöitä, jotka ylläpitäisivät sitä ja sen toimintaa sekä kehittäisivät sitä käyttäjäkokemusten perusteella. Alustan tarjoama palvelu mahdollistaisi yhteyksien luomisen ja tiedon jakamisen valtakunnallisesti ja jopa maailmanlaajuisesti. Sähköinen alusta mahdollistaisi ihmisten osaamisen ja osaamisen tarpeen yhdistämisen eri puolelta maata tai jopa maailmaa.

Tutkimuksen tulokset vahvistavat niitä ennakkooajatuksia, joita tällaisen palvelun kehittämisestä Xpertpilots- projektissa ajateltiin järjestöille tulevan. Ajatuksena kun oli mm. vapauttaa järjestöjen resurssit muuhun toimintaan, vähentää järjestöjen tukipalveluiden kuluja ja tuottaa tietoa järjestöjen tuentarpeista.

Jatkotutkimusaiheena näkisin käyttäjäkokemusten keräämisen ja palvelun edelleen kehittämisen siinä vaiheessa, kun palvelu on pilotoitu käyttöön. Lisäksi, mikäli palvelusta tulee tunnettu ja suosittu, lisäisi se erilaisten käyttäjäkokemusten ja hyödyntämismahdollisuuksien määrää ja avaisi mahdollisuuksia tutkia palvelun kautta löytyneiden hyötyjen, kuten järjestöyhteistyön, verkostoitumisen, yhteiskunnallisen merkityksen, työllistymisen, asiantuntijoiden saamien uusien palkallisten toimeksiantojen, vapaaehtoisuuden mukanaan tuomien positiivisten kokemusten, arvojen ja kontaktien sekä taloudellisten vaikutusten tutkimista niin järjestöjen, asiantuntijoiden, muiden toimijoiden kuten oppilaitosten kuin yhteiskunnankinäkökulmista.

Maailma sähköistyy ja ihmisten välisten kontaktien syntyminen kaikilla elämän osa-alueilla tulee toimimaan tulevaisuudessa yhä enenevästi verkkoalustojen kautta.

Lähteet

Painetut

Hirsijärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Helsinki. Tammi.

Hyvärinen, M. Nikander, P. Ruusuvuori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere. Vastapaino.

Yeung, A. B. & Nylund, M. 2005. Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.

Sähköiset

Ammattibarometri

https://www.ely-keskus.fi/valtakunnalliset-uutiset/-/asset_publisher/maYcCeZ2V82z/content/ammattibarometri-tyovoimapula-ammattien-maara-lisaantynyt

(Viitattu 17.11.2021)

Goodwill ry

<https://goodwillry.fi/tietoa-meista/goodwill-ry/>

(Viitattu 20.7.2021)

Ilta-Sanomat, 30.9.2021. Tilastokeskus varoittaa, Suomen syntyvyys ei ole kestäväällä tasolla - väkiluku kääntyy laskuun vuonna 2034

<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008299456.html>

(Viitattu 27.12.2021)

Jormanainen, I. 2021. Asiantuntijuuden lahjoittamisen hyvät käytännöt ja päätöksenteon ilmiöt: Case Goodwill ry. Theseus. Laurea.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021060514487>

(Viitattu 27.12.2021)

Järvenpää, E. 2020. Rahaa lahjoittamassa: laadullinen tutkimus suomalaisista yksityislahjoittajista.

<https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/24094/16091890412052688276.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

(Viitattu 5.12.2021)

Kansalaisareena vapaaehtoistyötä varten. 2021. Vapaaehtoistoiminta.

<https://kansalaisareena.fi/aineistoa/aloittavan-vapaaehtoistoiminnan-koordinaattorin-opas/vapaaehtoistoiminta/>

(Viitattu 5.8.2021)

Lahjoittamo

<https://lahjoittamo.fi/tietoa-meista/mika-on-lahjoittamo/>

(Viitattu 21.7.2021)

Leed, M. 2020. Ohjelmatoimisto vai yhteistyökumppani? Yritysyhteistyö kuudessa suomalaisessa sosiaali- ja terveysjärjestössä. Aalto yliopisto kauppakorkeakoulu.

[master_Leed_Marika_2020.pdf \(aalto.fi\)](#)

(Viitattu 5.12.2021)

Marjovuori, A. 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä: Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta.

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/44979>

(Viitattu 27.12.2021)

MTV uutiset, Työvoimapula uhkaa talouskasvua - työntekijöitä houkutellessa jopa tubettamisella ja myymäläkuulutuksilla ”Kaikki keinot ovat käytössä”.

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/tyovoimapula-uhkaa-taloukasvua-tyontekijoita-houkutellessa-jopa-tubettamisella-ja-myymlakuulutuksilla-kaikki-keinot-ovat-kaytossa/8225302#gs.k07j03>

(Viitattu 27.12.2021)

Salovuori, E. 2020. Pro bono- työn opit.

<https://goodwillry.fi/pro-bono-tyon-opit-51998/>

(Viitattu 21.7.2021)

SOSTE, Sosiaali- ja terveysjärjestöt Suomessa

<https://www.soste.fi/sote-jarjestot/sosiaali-ja-terveysjarjestot-suomessa/>

(Viitattu 27.12.2021)

SOSTE, Järjestöt ovat osallisuuden selkänöja

<https://www.soste.fi/kansalaisyhteiskunta/jarjestot-ovat-osallisuuden-selkanoja/>

(Viitattu 27.12.2021)

Suomisanakirja

<https://www.suomisanakirja.fi/asiantuntija>

(Viitattu 5.12.2021)

Tardi,C.2020. What does Pro bono really mean? Investopedia.

<https://www.investopedia.com/ask/answers/08/pro-bono.asp>

(Viitattu 5.8.2021)

Työsopimuslaki (55/2001)

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>

(Viitattu 27.12.2021)

Työsuojelu, Selsitys työnteon ehdoista

<https://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/tyosopimus/selvitys-tyonteon-ehdoista>

(Viitattu 27.12.2021)

Vero, Talkootöiden verotus

<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/yhdistys-ja-saatio/talkootoiden-verotus/>

(Viitattu 4.11.2021)

Vuorinen, E. 2012. Hyvä teko, parempi mieli? Rahallinen kuluttaminen hyväntekeväisyyteen motiivien perusteella. Uvasa. Vaasan yliopisto.

https://osuva.uvasa.fi/bitstream/handle/10024/6530/osuva_5087.pdf?sequence=1

(Viitattu 5.12.2021)

Bekkers, R., Van Ingen,E., De Wit, A.Van Groneou, M.2016. Why do people volunteer? A Review of the Literature

<https://osf.io/pftt3/download>

(Viitattu 18.11.2021)

Wikipedia. 2021. Pro bono.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Pro_bono

(Viitattu 5.8.2021)

Wikipedia.2021.Pro bono.

https://en.wikipedia.org/wiki/Pro_bono

(Viitattu 5.8.20201)

Workpilots. XpertPilots - vapaaehtoisten asiantuntijoiden verkosto.

<https://workpilots.fi/xpertpilots/>

(Viitattu 5.8.2021)

Yhdistysten ja uskonnollisten yhdyskuntien lukumäärät

<https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/lukumaaratyhdistysrekisterissajauskonnollistenyhdyskuntienrekisterissa.html>

(Viitattu 18.11.2021)

Yrityksen perustajalle

https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistyksen_perustajalle.html

(Viitattu 18.1.2021)

Julkaisemattomat

SOSTE 2021a. Xpertpilots-asiantuntijuuden lahjoittaminen. 10.12.2020 esitysmateriaali. Helsinki

SOSTE,2021b. 130 Xpertpilots Pro bono konsepti. 3.3.2021 Esitysmateriaali.

Kuviot

Kuvio 1: Kuvio 1: Xpertpilots kuvana (SOSTE 2021a)	9
--	---

Taulukot

Taulukko 1: Yhteenveto	36
------------------------------	----

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelun runko.....	47
Liite 2: Haastateltavien taustatiedot ja haastattelujen ajankohdat	48

Liite 1: Teemahaastattelun runko

Haastattelun kysymykset:

1. Taustatiedot:

Millä alalla edustamanne järjestö toimii?

Kuinka paljon järjestössänne on toimijoita / jäseniä?

Missä roolissa haastateltava toimii?

2. Avun tarpeen kartoitus:

Onko järjestössänne tilanteita, joissa tarvitsette tai olisitte tarvinnut asiantuntija-apua / vapaaehtoisapua?

Millaista vapaaehtoisapua tarvitsette / olette tarvinneet? (esim. talous, laki, tietokonejärjestelmät, HR-asiat, jokin muu)

3. Aiemmat kokemukset vapaaehtoisavusta:

Millaisia kokemuksia teillä on vapaaehtoisavun käytöstä?

Onko vapaaehtoisavun käytölle ollut esteitä, kuten vaikea saatavuus, oikean henkilön löytäminen, ajan puute, vapaaehtoisen ohjaamisen haasteet tai jokin muu asia?

4. Vapaaehtoisten löytäminen:

Miten tai mitä kanavia käyttämällä olette etsineet/löytäneet vapaaehtoiset asiantuntijat?

Onko järjestössä kokemusta verkkopalveluiden käytöstä vapaaehtoisten etsinnässä?

Millaisia ajatuksia vapaaehtoisen asiantuntijuuden lahjoituksen verkkopalvelu herättää?

5. Vapaaehtoisuuden lahjoittamiseen liittyvä ohjeistus?

Millaisia ohjeita tai apuvälineitä kaipaisitte vapaaehtoisuuden lahjoittamiseen liittyen? Esimerkiksi opas hyvistä käytännöistä, sopimus pohjia, muuta tietoa?

Mikä mielestänne voisi helpottaa asiantuntijavapaaehtoisen käyttöä järjestöjen työssä?

6. Vapaat ajatukset

Liite 2: Haastateltavien taustatiedot ja haastattelujen ajankohdat

Haastateltava	Tehtävä organisaatiossa	Järjestön toimijoiden määrä	Haastattelupäivämäärä
A	Hallituksen sihteeri	2000	16.6.2021
B	Tiiminvetäjä	100	18.6.2021
C	Koulutussuunnittelija	12 000	21.6.2021
D	Esimies, asiantuntija tiimin vetäjä	25 000	23.6.2021
E	Hankeohjaaja	Paikallisesti 50, valtakunnallisesti 500	28.6.2021
F	Tiiminvetäjä	Paikallisesti 20	28.6.2021
G	Tiiminvetäjä	Arviolta 500	29.6.2021
H	Kehittämispäällikkö	1084	6.7.2021
I	Tiiminvetäjä ja asiakasvastaava	Paikallisesti 15	7.7.2021
J	Toiminnanjohtaja	700	13.7.2021

K	Varainhankinnan koordinaattori	35	23.7.2021
---	--------------------------------	----	-----------